

Heraldička baština prostora današnje Varaždinske županije

Rajić, Zdravko

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:958170>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA POVIJEST

Zdravko Rajić

HERALDIČKA BAŠTINA PROSTORA DANAŠNJE VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Diplomski rad

Mentor: dr.sc. Tomislav Galović

Zagreb, rujan 2022.

Sadržaj

UVOD	4
PROSTORNO VREMENSKI OKVIR I KRITERIJI ISTRAŽIVANJA	5
METODOLOŠKA PRAVILA PRI PROUČAVANJU HERALDIKE	7
PREGLED RELEVANTNE HISTORIOGRAFIJE	9
PROSTOR DANAŠNJE VARAŽDINSKE ŽUPANIJE U SREDNJEM VIJEKU	11
SREDNJOVJEKOVNO PLEMSTVO NA PODRUČJU VARAŽDINSKE ŽUPANIJE	13
HERALDIČKA OSTAVŠTINA PLEMIČKIH OBITELJI S PODRUČJA DANAŠNJE VARAŽDINSKE ŽUPANIJE	15
OBITELJ BALAGOVIĆ	15
OBITELJ BALOG	17
OBITELJ BATTHYANY	17
OBITELJ BEDEKOVIĆ KOMORSKI	20
OBITELJ BERISLAVIĆ (PETAR BERISLAVIĆ)	21
OBITELJ BOGATHY	22
OBITELJ BOTH DE BAYNA	23
OBITELJ CELJSKI	23
OBITELJ CVETNIĆ	26
OBITELJ CZINDERY DE NAGY-ATAD	27
OBITELJ ČEŠKOVIĆ	28
OBITELJ DRAŠKOVIĆ	29
OBITELJ DRUSKOCZY DE DRUSKOCZ	32
OBITELJ ERDÖDY	33
OBITELJ ESTERHAZY	38
OBITELJ FEŠTETIĆ	40
OBITELJ GERECI	41
OBITELJ GOTAL	42
OBITELJ GUBAŠOCI	43
OBITELJ HORVAT ORŠIĆ SLAVETIĆ	45
OBITELJ HORVAT PALOCZI	47
OBITELJ ISTVANFFY	48
OBITELJ KEGLEVIĆ	49
OBITELJ KIŠ ŠALOCI	51
OBITELJ KRAJŠIĆ	52
OBITELJ KULMER	53
OBITELJ KUKULJEVIĆ SAKCINSKI	55
OBITELJ MARIĆ	57

OBITELJ MIKEFALWAY	58
OBITELJ MRAZOVIĆ.....	58
OBITELJ MIKULČIĆ	60
OBITELJ PATAČIĆ	61
OBITELJ PETHO DE GERSE.....	63
OBITELJ PISAČIĆ.....	64
OBITELJ PUCZ.....	65
OBITELJ PUŠKADIJA	66
OBITELJ RAKOCZY	66
OBITELJ RATTKAY.....	68
OBITELJ THUROCZY (LUDBREŠKI)	69
OBITELJ UNGAND	70
OBITELJ VARJAČIĆ.....	72
OBITELJ VRAGOVIĆ.....	73
OBITELJ ZAKMARDI.....	74
OSTALE PLEMIĆKE OBITELJI	76
GRB IVANA BECHYJA.....	76
GRB MIHAJLA DREŽENIĆA	77
GRB LADISLAA FALLUSYJA	77
GRB ANDRIJE HUZA	78
GRB BALTAZARA KOLOMANDIJA.....	79
GRB NIKOLE MAČOVIĆA	79
GRB MATIJE OSKOCZYJA.....	80
GRB JURJA ŠIMUNČIĆA.....	80
GRB JURAJA TARODIJA	81
GRB IVANA VUKŠIĆA.....	81
ZAKLJUČAK.....	82
PRILOZI	84
SAŽETAK.....	86
SUMMARY	86
BIBLIOGRAFIJA.....	87

UVOD

Povijest kao znanstvena disciplina nudi niz mogućnosti pristupa istraživanju pojedinog područja. Jedan od značajnih alata pri pristupu istraživanju nude nam i pomoćne povijesne znanosti. Osobno sam se s ovim pristupom istraživanja povijesnih procesa i događaja upoznao na prvoj godini preddiplomskog studija povijesti na Filozofskom fakultetu zahvaljujući profesoru Tomislavu Galoviću, a kroz godine studiranja spomenuti profesor potaknuo je veće zanimanje za ovu vrstu pristupa povijesti kroz razne kolegije koje je vodio. Same pomoćne povijesne znanosti pomalo su i nezasluženo tijekom povijesti stavljanje „po strani“, no i one zadnjih desetljeća postaju sve popularniji način pristupa istraživanju povijesti, bilo kod profesionalaca ili amatera. U ovom radu posvetiti ćemo se heraldici. Heraldika izaziva sve veće zanimanje povjesničara i amatera u Hrvatskoj, ponajviše onih zainteresiranih za proučavanje zavičajne povijesti. Ovdje i kao budući nastavnik povijesti vidim mnogo prilika kako heraldiku iskoristiti u nastavi, kako zavičajne tako i nacionalne povijesti.

Na početku rada prvo ću se posvetiti definiranju same teme, prostorno-vremenskog okvira i kriterija istraživanja, te objasniti metodološka pravila pri proučavanju heraldike. Zatim ću se pozabaviti prostorom današnje Varaždinske županije u srednjem vijeku i plemstvom koje je na tom prostoru obitavalo i djelovalo, za što bolje cjelokupno razumijevanje ove teme. Središnji dio rada obuhvatiti će heraldičku baštinu plemićkih obitelji prostora današnje Varaždinske županije. Taj dio biti će podijeljen u dva dijela. U prvom dijelu baviti ću se obiteljima iza kojih su ostali konkretniji podaci o njihovom podrijetlu i heraldičkoj baštini. U drugom dijelu prikazati ću grbove pojedinaca koji se pojavljuju na pečatima, a povezani su sa zadanim prostorno-vremenskim okvirom. Završni dio rada obuhvatiti će zaključak u kojem ću pokušati dati presjek analize svega prikazanog u radu.

Osnovni je cilj rada prikazati heraldičku baštinu navedenog prostora, te kroz analizu iste dati jedan doprinos zavičajnoj povijesti varaždinskog kraja. Kroz zaključke izvedene na kraju pokušati ću rasvijetliti jedan dio povijesti toga kraja. Također, ovaj rad može poslužiti i kao polazna točka za daljnje detaljnije proučavanje ove i srodnih tema.

Želio bih naglasiti da je ovaj rad nastao u ograničenim uvjetima, te je zbog pojave virusa SARS-COVID 2 dostupnost nekim lokacijama i institucijama bila ograničena.

PROSTORNO VREMENSKI OKVIR I KRITERIJI ISTRAŽIVANJA

Prvi je zadatak ovog rada definiranje osnovnih parametara koji će usmjeriti sam tijek istraživanja i okvire samoga rada. Prvo je potrebno definirati prostorno-vremenski okvir kojim će se ovaj rad baviti. Tu se javljaju prvi „problemi“, jer se zadani prostorni okvir odnosi na suvremene granice današnje Varaždinske županije, dok je sama tematika istraživanja rada vezana uz srednjovjekovlje. Stoga bi se korištenje suvremene terminologije u proučavanju srednjeg vijeka moglo smatrati pogrešnim. Unatoč ovom paradoksu, kao autor ovog rada nalazim opravdanje u korištenju ovih suvremenih granica Varaždinske županije pri proučavanju srednjovjekovne tematike. Same srednjovjekovne granice nije uvijek lako detektirati i definirati. Vremenska odrednica kojom će se rad baviti proteže se kroz više stoljeća u kojima nastupaju mnoge promjene koje se tiču i same definicije županije kao upravne jedinice, pa tako i njezinih granica. Smatram sasvim opravdanim da se kao prostorno ograničenje ovog rada uzmu današnje granice Varaždinske županije.

Tako je prostor na koji ću se u ovom radu usredotočiti na sjeveru određen rijekom Dravom koja označava granicu s Međimurskom županijom, na zapadu ga određuje granica sa Slovenijom, na jugu graniči s Krapinsko-zagorskom i Zagrebačkom županijom dok je na istoku definirana granicom s Koprivničko-križevačkom županijom.

Vremenski okvir rada mnogo je lakše definirati. Tematika rada najuže je vezana uz heraldiku, pa se logičnim izborom smatra kao početnu točku istraživanja uzeti pojavu prvih grbova na ovim prostorima u 13. stoljeću. Završna točka rada mnogo više podliježe promjeni i njezino određivanje ponajviše ovisi o autorovim željama, ali također i o vrsti rada. Budući da je opseg diplomskoga rada ograničen, kao završnu sam točku odlučio uzeti kraj 17. stoljeća. Naime, nakon toga se razdoblja plemstvo mnogo lakše dodjeljivalo, pa bi uključivanjem toga perioda dužina ovoga rada izašla iz zadanih okvira

U ovom diplomskom radu pokušati ću na jednom mjestu objediniti i izložiti heraldičku baštinu koja pripada ranije navedenom prostoru i vremenu, a obuhvatiti će grbove i grbovnice plemićkih obitelji koje su pripadale tom prostoru. Rad će biti naslonjen na istraživanje kolegice Madeleine Kukec i na njezin diplomski rad: *Grbovi Varaždinske županije: Na primjeru grada Varaždina, grada Lepoglave i dvorca Trakošćan (povijesno-muzeološki pristup)*, no obuhvatiti

će cjelokupni prostor današnje Varaždinske županije te neće biti ograničen samo sačuvanim grbovima u kamenu, drvetu i sl.

Iz svega toga proizlaze osnovni kriteriji kojima ću se voditi pri izradi ovog rada, te u rad ulazi sljedeće:

- (a) pojedinac ili plemićka obitelj koja je plemstvo (grb) stekla dobivanjem grbovnice, a vezana je uz ranije navedeni prostorno-vremenski okvir
- (b) pojedinac ili plemićka obitelj čije je heraldičko obilježje pronađeno ili se čuva na prostoru današnje Varaždinske županije, a odgovara ranije navedenom prostorno-vremenskom okviru
- (c) pojedinac ili plemićka obitelj koja je obitavala na nasljednom ili stečenom posjedu unutar ranije određenog prostorno-vremenskog okvira, a da o njoj postoje heraldički podaci.

Kapitalno djelo hrvatske historiografije kada su u pitanju definicije i metodološki pristup istraživanju heraldike svakako je *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksikologija, rječnik heraldičkog nazivlja* autora Bartola Zmajića. Heraldiku (također u hrvatskom jeziku koristi se i riječ grboslovlje) Zmajić u svome djelu definira kao pomoćnu povijesnu znanost koja se bavi postankom, razvojem i umjetničkom izradom grbova od njihove prve pojave krajem 11. stoljeća.¹ Korijen riječi heraldika *Herald* germanskog je podrijetla. U srednjem vijeku Herold je u Srednjoj i Zapadnoj Europi bio službenik koji je kao poznavatelj grbova plemstva svoga kraja, imao zadaću najavljivati grbove i njihove vlasnike na plemićkim sastancima i turnirima.² Osnovni dio heraldike je grb – obojeni znak ili lik koji se prvotno počeo javljati na štitovima ratnika. Kasnije grb postupno postaje trajni simbol određene osobe ili obitelji, a zatim prelazi u nasljeđe.³ Riječ grb u hrvatski je jezik došla od njemačke riječi *Erbe*.⁴ Prvi su se grbovi pojavili krajem 11. stoljeća (1099. godine), na štitovima ratnika koji su se vratili iz I. križarskog rata. Na hrvatskom se prostoru prvi grbovi javljaju nešto kasnije, te je prvi grb koji se pojavljuje u izvorima zabilježen 1127. godine.⁵ Prvi sačuvani grbovi na našem području javljaju se u 13. stoljeću, nošeni utjecajima s Apeninskog poluotoka, te prostora Austrije i Mađarske.⁶ Prvotno se grb sastojao samo od štita, a polovinom 13. stoljeća se iznad štita počinje pojavljivati kaciga s raznim ukrasima. Tada je je grb dobio svoje osnovne elemente – štit, kacigu i plašt.⁷ Osim osnovnih dijelova uz grb se mogu pronaći i čuvari grba, gesla, ordeni i zastave,⁸ no ti likovi i elementi koji okružuju grb nisu njegovi bitni dijelovi.⁹ U heraldici su također propisane dopuštene boje – crvena, plava, zelena i crna, te metali – zlato i srebro.¹⁰ Postoje neke iznimke kada je dopušteno koristiti i druge boje; kod prikaza ljudi dopušteno je koristiti boju kože, a kod životinja čije je krzno smeđe dopušteno je koristiti i tu boju.¹¹ Mnogi grbovi u originalu nisu kolorirani, pa je za takve slučajeve uveden sustav u kojem se pojedina boja označava posebno poredanim crtama. Zlato se označava točkicama, srebro je prazno,

¹ Zmajić, 1996, 13.

² Galović, Filipović, 2008, 162.

³ Zmajić, 1996, 13.

⁴ Isto.

⁵ Zmajić, 1996, 14.

⁶ Isto.

⁷ Zmajić, 1996, 15.

⁸ Zovko, 2009, 21..

⁹ Zmajić, 1996, 21.

¹⁰ Zmajić 1996, 23.

¹¹ Isto.

crvenu označavaju okomite crte, plavu vodoravne, zelenu kose crte, a crnu usko kvadrirane crte.¹² Još jedna posebnost heraldike je da se pri opisu grba štit gleda iz ugla onoga koji nosi štit, pa je tako lijeva strana (iz perspektive promatrača) zapravo heraldički desna.¹³ Tako se pri opisivanju grbova koriste izrazi *dexter* i *sinster* (lat. desno i lijevo) koje upućuju na strane na štitu.¹⁴ U štitu mogu biti prikazane dvije vrste likova. Štit može biti samo geometrijski razdijeljen (koso, okomito, vodoravno, na četvrtine...), a može sadržavati i prikaze naravnih likova poput ljudi, životinja, biljaka, mitskih bića, nebeskih pojava i sl.¹⁵ Uz naravne likove na štitu mogu biti prikazani i umjetni likovi – kućni i odjevni predmeti, oružje, glazbala, građevine i sl.¹⁶

Kao što ćemo vidjeti kroz ovaj rad, mnoge plemićke obitelji međusobno su povezane raznim vezama, stoga dolazi do spajanja grbova različitih obitelji. Grbovi supružnika mogu biti spojeni u jedan, pri čemu je grb muža uvijek s heraldički desne strane i pravo na ukrase grba ima samo on. Ovakav način spajanja naziva se alijansa.¹⁷ Grbovi mogu biti spojeni i dimidiranjem, pri čemu je stariji grb smješten desno, a mlađi lijevo.¹⁸

¹² Zmajić, 1996, 23.

¹³ Zmajić, 1996, 24.

¹⁴ Zovko, 2009, 15.

¹⁵ Zmajić, 1996, 25, 32.

¹⁶ Zmajić, 1996, 54.

¹⁷ Zovko, 2009, 99.

¹⁸ Zovko, 2009, 15.

PREGLED RELEVANTNE HISTORIOGRAFIJE

U ovome dijelu posvetiti ću se najznačajnijoj literaturi koja je korištena za izradu ovog diplomskog rada. Krenuit ću s literaturom koja se odnosi na heraldički dio rada.

Za izradu svakog rada heraldičke teme još uvijek je najbitnije djelo Ivana Bojničića *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, u izdanju Golden marketinga iz 1995. godine, koje je i danas najpotpunija zbirka grbova s naših prostora. U nešto manjoj mjeri sličan nam prikaz daje i Viktor Antun Duišin u svom djelu *Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni-Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini*, koja sadrži dva sveska, a za ovaj rad korišten je samo prvi svezak. U drugom nisu pronađeni grbovi obitelji koji bi odgovarali zadanim kriterijima ovog rada. Veliki značaj za ovaj rad imao je i katalog *Štit, kaciga i plašt : (heraldičko i sfragističko znakovlje iz fundusa DAVŽ-a)*, u kojem se nalaze grbovi sa pečata koji se čuvaju u Državnom arhivu u Varaždinu. Uz ova djela naveo bih još i internetsku stranicu www.arcanum.com gdje se može naći digitalizirano Bojničićevo djelo *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, a u vremenu kada su bili ograničeni posjeti knjižnicama bilo je od velike koristi za izradu ovoga rada. Također nezaobilazno djelo pri proučavanju heraldičke baštine je i *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksikologija. Rječnik heraldičkog nazivlja* Bartola Zmajića.

Govoreći o samom povijesnom kontekstu vremena i prostora koji je obrađen u ovom radu, djelo Magdalene Lončarić *Plemstvo Županije varaždinske: portreti, grbovi, grbovnice, rodoslovlja = Der adel des komitats Varaždin: bildnisse, wappen, wapppenbriefe, stammbaume* odlično je za početak istraživanja povijesti županije i plemstva s heraldičke strane. Veoma su korisni i njezini članci koji su izlazili u Varaždinskim vijestima gdje je u desetak brojeva iznijela sažetu povijest Varaždinske županije. Za proučavanje povijesti grada i županije korisno je djelo Rudolfa Horvata *Povijest grada Varaždina* koje je objavljeno gotovo 50 godina nakon autorove smrti. Za dobivanje povijesnog konteksta bitni su i radovi Nevena Budaka *Gradovi Varaždinske županije u srednjem vijeku: (urbanizacija Varaždinske županije dokraja 16. stoljeća)* te Josipa Buturca „*Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine*“. Kako bi se dobila slika rasporeda županija na području Hrvatske tijekom srednjeg vijeka, koristan je skup radova *Hrvatske županije kroz stoljeća* Ive Goldsteina, Borislava Grgina, Nenada Moaćanina i drugih autora. Ovdje bih još naveo i mrežne stranice Leksikografskog zavoda Miroslava Krležu gdje su u digitalnom obliku objavljeni svi svesci enciklopedija –

www.enciklopedija.hr, a bili su veoma korisni za dobivanje osnovnih informacija plemićkih obitelji Varaždinske županije.

Na kraju bih naveo još dva rada koja želim posebno izdvojiti, a to su diplomski rad Madeleine Kukec *Grbovi Varaždinske županije: Na primjeru grada Varaždina, grada Lepoglave i dvorca Trakošćan (povijesno-muzeološki pristup)*, koji je bio odlična polazišna točka za ovaj rad te djelo Ana Marije Ambrušec *Heraldička baština križevačko – kalničkog područja* koja je zbog sličnosti i povezanosti prostora Varaždinske županije sa križevačkim područjem bilo od velike koristi.

PROSTOR DANAŠNJE VARAŽDINSKE ŽUPANIJE U SREDNJEM VIJEKU

Iako ću se u ovom diplomskom radu baviti suvremenim granicama Varaždinske županije, smatram da je za cjelovitost ovog rada potrebno dati i povijesni pregled tog prostora u srednjem vijeku jer je kroz povijest dolazilo do čestih promjena veličine i prostornog opsega županije.

Iako je sve više istraživanja koja pridonose rasvjetljavanju srednjeg vijeka, još uvijek nam nedostatak određenih materijala ne dopušta cjelovitiji uvid u život na ovim prostorima nakon doseljenja. Na početku je riječ “župa” najvjerojatnije označavala organizaciju krvno povezanih ljudi, neku vrstu plemenskog saveza, koji su živjeli na nekom manjem području.¹⁹ S vremenom se taj savez mijenjao i iz rodovske sve više prelazio u teritorijalno utemeljenu jedinicu. Te prve županije razlikovale su se od onih koje su po dolasku na vlast osnivali Arpadovići od 12. stoljeća. Po dolasku na vlast Arpadovići su utemeljili županije kao administrativna područja s kraljevskim posjedom i utvrđenim gradom (castrum) u njihovom središtu, dok do 14. stoljeća južno od Gvozda nije bilo niti kraljevskih županija, niti kraljevskih posjeda.²⁰ Kasnije su se te županije, jačanjem plemstva, počele pretvarati u plemićke zajednice.

Prve takve županije formirane su na sjeveru Hrvatske, a one su Zagrebačka, Križevačka i Varaždinska županija. Prvi spomen Varaždinske županije nalazimo u ispravi Bele III iz 1181. godine u kojoj se Varaždinske toplice vraćaju u posjed Zagrebačkom kaptolu.²¹ Iz tog prvog razdoblja, poglavito 13. stoljeća, iz dostupnih dokumenata poznato nam je 9 župana koji su se nazivali “Comes de Varosd” ili “Comes de Warosd”.²² Iz tog razdoblja doznajemo i za župane Mihajla i Erneja koje je Bela IV nagradio za odanost i hrabrost u borbi protiv Osmanlija posjedima u Varaždinskoj županiji (Lobor, Velika, Klenovnik)²³. Iako nam iz dokumenata nije lako odrediti koje su bile točne granice županije, one se na temelju opisa mogu djelomično utvrditi: od Voće do Martijanca i od rijeke Drave do lijeve obale Bednje. Kao što sam već naveo, u jednom trenutku 13. stoljeća dolazi do slabljenja kraljevske vlasti u županijama te sve više jača plemstvo, poglavito srednje i niže koje je bilo veoma zainteresirano za održavanje županijske organizacije. Od polovice 13. stoljeća javljaju se i županijske skupštine (congregatio nobilem) na kojima sudjeluju svi plemići koji imaju posjed na području županije.

¹⁹ Goldstein, et. al., 1996, 5.

²⁰ Isto.

²¹ Lončarić, *Županija varaždinska od 12. do 20. stoljeća*, Varaždinske vijesti 7.7.1993., 22.

²² Isto.

²³ Isto.

Darovnicom Žigmunda Luksemburškog 1397. godine, središte županije dolazi u posjed grofova Celjskih koji stječu grad i tvrđu, a posljedično i ostatak tada Zagorske županije.²⁴ Na čelu županije ostali su do 1456. godine, a pridonijeli su gospodarskom razvoju davši mnoge trgovačke i sajmene povlastice gradu. Nakon grofova Celjskih županiju je zadesilo turbulentno razdoblje. Udovica Urlicha Celjskog, Katarina Brankovićeve, sve je županijske posjede prodala Janu Vitovcu, kojem je i sam kralj Matija Korvin potvrdio vlasništvo.²⁵ Njegovim nasljednicima su zbog izdaje oduzeta sva zagorska imanja i 1485. godine dodijeljena na upravljanje Ivanišu Korvinu.²⁶ Nakon Korvina vlasnici varaždinske tvrđe bili su Beatrica Frankopan, Juraj Barndenburški, Stjepan Batory i Ljudevit Pekry.²⁷

Kralj Ferdinand Habsburški je 1504. godine grad i varoš založio Ivanu Ungadu koji 1543. postaje župan, a od tada je titula varaždinskog župana postala nasljedna.²⁸ Nakon Ungada obitelj koja je kroz dugi niz godina obilježila povijest Varaždinske županije bili su Erdödy. Oni su poveljom kralja Rudolfa od 24. travnja 1604. postali nasljedni župani Varaždinske županije²⁹. Tomo Erdödy, prvi nasljedni župan, ustanovio je Knjigu instalacija župana Varaždinske županije koja je dragocjen izvor za proučavanje Varaždinske županije, a čuva se u Povijesnom arhivu u Varaždinu. Obitelj Erdödy ostaje u posjedu varaždinskog kastruma sve do 1925. godine kada je pretvoren u muzej.

Kao što sam ranije naveo, granice županije nije lako utvrditi zbog nedostatka dokumenata, ali i zbog toga što granice nisu bile striktno određene kao što je to slučaj sada u suvremenom dobu, a vrlo često su se i mijenjale. Međutim, granice županije su se više ili manje podudarale s granicama arhidakonata. Tu nam umnogome pomaže članak Josipa Buturca "*Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine*". U svom članku Buturac nam donosi mjesta, to jest župe koje su spadale u Varaždinski arhidakonot 1334. godine. To su redom župe: Sv. Vjenceslav u Varaždinu, Sv. Bartol u Bartolovcu, Sv. Martin u Toplicama, Sv. Jakov u Jakopovcu, Sv. Ilija u Sv. Iliji, Sv. Juraj u Maruševcu, Sv. Marko u Vinici, Sv. Martin u Donjoj Voći, Sv. Križ u Križovljangradu, Sv. Nikola u Borlu, Sv. Petar u Bućinu kod Petrijanca i Sv. Urlih u Zamlači kod Vidovca.³⁰ Godine 1501. Varaždinskom arhidakonatu također su pripadale

²⁴ Lončarić, *Županija varaždinska od 12. do 20. stoljeća*, Varaždinske vijesti 21.7.1993., 8.

²⁵ Lončarić, *Županija varaždinska od 12. do 20. stoljeća*, Varaždinske vijesti 28.7.1993., 8.

²⁶ Isto.

²⁷ Isto.

²⁸ Lončarić, *Županija varaždinska od 12. do 20. stoljeća*, Varaždinske vijesti 4.8.1993., 8.

²⁹ Lončarić, *Županija varaždinska od 12. do 20. stoljeća*, Varaždinske vijesti 11.8.1993., 8.

³⁰ Buturac, 1984, 104.

i sljedeće župe: Sv. Klement u Kelemenu, Sv. Elizabeta u Jalžabetu, Blažena Djeвица Marija u Poljanama, Sv. Martin u Martijancu i Sv. Križ u Slanju.³¹ Iz ovog se popisa može dobiti okvirna slika područja na kojem se protezala Varaždinska županije u promatranom razdoblju, a dobili smo i uvid u to koje su se plemićke obitelji pojavljivale u “glavnim ulogama“ na području Varaždinske županije.

SREDNJOVJEKOVNO PLEMSTVO NA PODRUČJU VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Kada govorimo o počecima nastanka plemstva na području današnje Republike Hrvatske, njihov nastanak možemo promatrati iz dva kuta, to jest možemo ga gledati kroz dva načina kako je nastajalo. Tako bi mogli izdvojiti dvije “vrste” plemstva: “dvorsko plemstvo” i “rodovsko plemstvo”.³² Dvorsko plemstvo oblikovalo se tako da je vladar zaslužnim pojedincima darovao zemljišne posjede, te su oni stjecanjem tih posjeda došli do plemićkog statusa. Kada je došlo do raslojavanja i raspadanja rodovsko-plemenskog društva, pojedine obitelji koje su uživale veći ugled i isticale se svojim materijalnim bogatstvom izdigle su se do plemićkog statusa i postale takozvano “rodovsko plemstvo”.³³ Duišin je razvoj plemstava na našim prostorima podijelio na šest razdoblja – plemensko i oligarhijsko plemstvo, feudalno plemstvo, plemstvo po plemićkom listu, razdoblje Habsburgovaca, Habsburg-Lotarinško razdoblje, i šesto razdoblje koje je trajalo od 1806.-1918. godine.³⁴ Praplemstvo nije upotrebljavalo posebne naslove, osim velikaša i knezova, dok se dolaskom Habsburgovaca počinju upotrebljavati naslovi knez, grof, barun i sl.³⁵

Prostor Varaždinske županije kroz povijest je nastanjivao velik broj plemićkih obitelji koje su iza sebe ostavile mnogo arhivske građe koja nam služi kako bismo što bolje mogli istražiti povijest ovoga kraja. Podatke o plemstvu na području Varaždinske županije imamo već iz prvih grbovnica koje su dodijeljene na hrvatskom prostoru. Dvije od najranijih grbovnica na prostoru Hrvatske vežu se uz Varaždinsku županiju. Prva od njih je grbovnica iz 1415. godine

³¹ Isto.

³² Lončarić, 1996, 9.

³³ Duišin, 1938, XIV.

³⁴ Duišin 1938, XIV-XVI.

³⁵ Duišin, 1938, XIX.

koju je kralj Žigmund podijelio Marku, sinu Andrije „de Zaversye“.³⁶ Sljedeća grbovnica za varaždinski je kraj vezana posredno – dodijeljena je obitelji Sacci, o kojoj će riječi biti kasnije, a čiji je grb preuzela obitelj Kukuljević u 17. stoljeću. Tu grbovnicu dodijelio je Vladislav II. 1490. godine.³⁷

Za područje Varaždinske županije značajan je i dolazak mnogih plemićkih obitelji koje su na taj prostor došle povlačeći se pred Osmanlijama. Taj se proces posebice intenzivirao nakon pada Bosne 1463. godine, kada se mnogi plemići sele u zapadnije krajeve, pa tako dolaze i do prostora Varaždinske županije.³⁸ Obitelji koje su sudjelovale u borbama protiv Osmanlija često možemo prepoznati po znakovlju na grbu, gdje se kao motiv često pojavljuju sablje ili turske glave. Za povećanje broja plemićkih obitelji na promatranom prostoru, poglavito sitnog plemstva, zaslužna je i odredba Hrvatskog sabora iz 1610. godine. Njome je uređeno uvođenje posebnih trgova na koje izvoznici moraju donositi robu za izvoz, a koju bi onda kupovali stranci.³⁹

Broj plemićkih obitelji sa prostora Varaždinske županije teško je odrediti iz mnogih razloga. Jedan od njih je često mijenjanje granica županije, pa bi neki posjedi ulazili ili izlazili s prostora županije. Česte su bile i migracije plemstva koje je iz raznih razloga napuštalo pojedine krajeve i posjede, a jedan od problema je i sami nedostatak podataka te premala istraženost područja. Svejedno, kod pojedinih autora nalazimo podatke o broju plemića koji se odnose na ovaj prostor u određenom vremenu. Tako je interesantan podatak da je u gradu Varaždinu 1598. godine živjelo samo pet obitelji plemića armalista.⁴⁰ Brojem plemića na području Varaždinske županije bavio se Rudolf Strohal, koji navodi 231 ime plemića u razdoblju od 1550. do 1660. godine.⁴¹ Ovdje treba uzeti u obzir da je to područje srednjovjekovne Varaždinske županije koje obuhvaća veći prostor nego današnja Varaždinska županija. Magdalena Lončarić također piše da se u Hrvatskom državnom arhivu čuva popis plemića Varaždinske županije nastao 1771.-1772. godine (HR HDA 102, kutija 620)⁴², no pregledom kutije taj popis nije pronađen. Neke od najznačajnijih obitelji koje su živjele na ovom prostoru su Draškovići, Erdödy, Patačić, Ungand, Celjski i mnogi drugi.

³⁶ Lončarić, 1996, 12.

³⁷ Isto.

³⁸ Karbić, 2006, 71.

³⁹ Adamček, 1983, 239.

⁴⁰ Adamček 1983, 240.

⁴¹ Lončarić, 1996, 13.

⁴² Lončarić, 1996, 14.

HERALDIČKA OSTAVŠTINA PLEMIČKIH OBITELJI S PODRUČJA DANAŠNJE VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Ovo poglavlje središnji je dio rada te ću u njemu prikazati heraldičku baštinu plemićkih obitelji povezanih sa zadanim prostorno-vremenskim okvirom, a iza koji je ostala materijalna heraldička baština. Ovdje ubrajamo grbovnice koje se čuvaju na području Varaždinske županije, grbovnice obitelji s područja Varaždinske županije koje se čuvaju van granica županije, te grbove obitelji koji se u nekom obliku nalaze na prostoru današnje Varaždinske županije. Obraditi ću i obitelji iza kojih postoje zapisi o njihovoj heraldičkoj baštini.

OBITELJ BALAGOVIĆ

Obitelj Balagović hrvatski su plemići s posjedima u Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji. Plemstvo im je potvrđeno 1683. godine u Hrvatskom saboru. Obitelj se spominje od XVI. stoljeća, kada se spominje Juraj koji je posjedovao imanja kraj Zagreba i Jastrebarskog te kuriju Klokovec. U prvoj polovici XVII. stoljeća Kristofor je bio upravitelj samoborskog vlastelinstva Elizabete Erdödy i podžupan Zagrebačke županije. Judita Balagović de Jappa zabilježena je kao darovateljica crkava u Lepoglavi i Ivancu.⁴³ Baš u crkvi Svete Marije u Lepoglavi i nalazimo grb obitelji Balagović. Grb je izrađen u zahvalu Juditi i njezinom mužu Ivanu Petho de Gerseu, pa je grb koji nalazimo spojeni grb ove dvije obitelji. Prvo ću opisati grb obitelji Balagović, a potom i grb koji se nalazi u crkvi.

Opis grba: U plavome štitu na zelenoj podlozi stoji dvorepi zlatni lav ispruženih šapa, držeći u desnoj sablju, a u lijevoj odsječenu tursku glavu. Gore desno nalazi se srebreni polumjesec, a gore lijevo zlatna zvijezda sa šest krakova. Na okrunjenoj kacigi ponavlja se motiv sa štita. Plašt je plavo-zlatan i crveno-srebren.

⁴³ Balagović. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 2. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=5424>>.

44

Opis grba: Štit razdijeljen u dva polja. U desnom polju nalazi se grb obitelji Petho de Gerse . Prikazan je okrunjeni orao otvorena kljuna sa raširenim krilima, koji u desnoj kandži drži žezlo, a u lijevoj strijelu. Na njegovim prsima nalazi se osnovni grb obitelji Petho de Gerse, štit s patkom na vodi između dva šaša. Ukraas kacige preuzet je sa štita. U lijevom polju nalazi se grb obitelji Balagović koji je opisan ranije, s jednom razlikom - na ovom grbu lav stoji na trobrijegu, dok je na gornjem grbu stajao samo na zelenoj podlozi. Grb sadrži i plašt no ne može se utvrditi koje je boje.

45

⁴⁴Bojničić, 1995, taf. 7.

⁴⁵ Kukec, 2013, 60

OBITELJ BALOG

O obitelji Balog ne znamo mnogo, tako da ne znamo kada im je dodijeljeno plemstvo niti tko im ga je dodijelio. Obitelj Balog spominje se kao veleposjednička obitelj Varaždinske županije tijekom 16. stoljeća.⁴⁶ Informaciju imamo o Jakovu Balogu koji je bio zamjenik velikog župana Varaždinske županije 1734. godine.⁴⁷

Opis grba: Boje na grbu nisu poznate. U štitu uspravno stoji grifon okrenut u desno i u desnoj kandži drži tri bobice nepoznate biljke. Iznad grba nalazi se kaciga s ukrasom iznad koje se ponavlja motiv grifona sa štita.

48

OBITELJ BATTHYANY

Obitelj Batthyany ugarski su velikaši koji su velike posjede osim u Ugarskoj imali također i u Križevačkoj, Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji. Na hrvatskim se prostorima prvi puta spominju 1401. godine u ispravi kralja Žigmunda kojom je darovao posjed Sveti Jakob Đuri I. Isti je posjed dvije godine kasnije potvrđen i njegovim sinovima Albertu, Ladislavu te Đuri II. Uspon i značaj obitelji Batthyany započinje u drugoj polovici XV. stoljeća, a od tada je obitelj dala mnogo istaknutih državnih dužnosnika, ratnika i gospodarstvenika. Neki od

⁴⁶ Strohal, 1932, 165.

⁴⁷ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/ballogh-E477/> - 20.8.2022.

⁴⁸ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/ballogh-E477/> - 20.8.2022.

značajnijih su Baltazar I. koji je bio jajački ban te slavonski podban, Benedikt koji je obnašao dužnost kraljevskog notara i dikatora Zagrebačke županije te Franjo, hrvatsko-dalmatinsko-slavonski ban koji je 1524. dobio posjed Nemetujvar prema kojem je obitelj nosila pridjevak „de Nemetujvar“.⁴⁹ Obitelj je 1628. godine dobila barunski naslov, a 1630. i grofovski.⁵⁰ Pretpostavlja se da je obitelj do 1481. godine koristila jednostavan grb s prikazom raskriljenog orla kada dobivaju novu grbovnicu.⁵¹

Obitelj je posjedovala prekrasan dvorac u Ludbregu, a ženidbenim vezama povezala se i s plemićkom obitelji Drašković. Karlo I. Drašković vjenčao se sa Jelisavom Batthyany, a Janko Drašković s Marrijetom Batthyany.⁵² Tako grb obitelji Batthyany nalazimo i u dvorcu Trakošćan.

Opis grba: Unutar plavog štita nalazi se zeleni trobrijeg iz kojeg se izdiže zlatni lav s ispruženim šapama držeći mač u ustima. Iza njega izdiže se srebrna planina na vrhu koje se nalazi gnijezdo u kojem je raskriljeni pelikan koji kljunom grize vlastita prsa te krvlju hrani troje malih ptica.

Bojničić nam donosi nekoliko različitih verzija grba obitelji Batthyany čija je osnova uvijek ista, a razlikuju se u dodatnim ukrasima, kojih negdje ima više negdje manje.

⁴⁹Brajković, 1995, 201

⁵⁰ Batthyány. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=6295>>

⁵¹ Bojničić, 1995, 12.

⁵² Hojsak, 2004.

53

⁵³ Bojničić, 1995, taf. 9.

OBITELJ BEDEKOVIĆ KOMORSKI

Bedeković Komorski hrvatska su velikaška obitelj koja je svoje posjede imala na području srednjovjekovne Varaždinske županije, a koji se većinom nalaze na prostoru današnje Krapinsko-zagorske županije. Sjedište im je bilo u Bedekovčini, a pridjevak Komorski dobili su po posjedu Komor (Komor je stari naziv za Bedekovčinu) koje im je kralj Bela IV. darovao 1267. godine.⁵⁴ Ime Bedeković dobili su po Benediktu (Bedeik, Bedek) koji je 1430. godine obranio prava na posjed Komor, dok je njegov unuk Franjo prvi član obitelji koji je zabilježen kao Bedeković Komorski. Članovi obitelji javljaju se u mnogim javnim službama, a obitelj je dala i mnoge članove koji su služili Crkvi.⁵⁵ Obitelj je imala posjede i na prostoru današnje Varaždinske županije, od kojih bi valjalo istaknuti posjed u Jalžabetu, te prekrasno zdanje u centru grada u kojem se nalazi dječji odjel gradske knjižnice poznat kao vila Bedeković.

Grb obitelji Bedeković nalazimo na pečatu Ivana Bedekovića, koji se nalazi na ispravi Baltazara Kolomandija iz 1682. godine, a tada je obnašao dužnost plemićkog sudca Varaždinske županije.

Opis grba: Štit obojan u crno. Na štitu se nalazi srebrni trobrijeg. Na srednjem brijegu nalazi se polovica zlatnog kotača sa šest krakova iznad kojeg je ruka u crvenoj odori sa sabljom u šaci. Iznad štita je kaciga s krunom nad kojom se ponavlja motiv kotača i ruke kao i na štitu.

⁵⁶

⁵⁴ Duišin, 1938, 54.

⁵⁵ Bedeković Komorski. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=6556>>.

⁵⁶ Duišin, 1938, 54.

OBITELJ BERISLAVIĆ (PETAR BERISLAVIĆ)

Pretpostavlja se da je Petar Berislavić potekao iz obitelji Berislavća Trogirskih, obitelji koja se u Trogiru spominje već od prve polovice XV. stoljeća. Samo podrijetlo Berislavića Trogirskih nije u potpunosti jasno i razjašnjeno. Smatra se da su vjerojatno u rodu s Berislavićima Vrhričkima, iako se u mnogim humanističkim krugovima dovode u vezu s Berislavićima Grabarskima.⁵⁷

Petar Berislavić rođen je u Trogiru 1475. godine gdje je započeo školovanje za svećenika koje je nastavio u Ugarskoj. U Ugarskoj je i dobio svoja prva crkvena namještenja, 1501. godine postao je kaločki kanonik, a kasnije i pečuški i stolnobiogradski prepošt, dok je 1512/13. godine obnašao dužnost vesprenskog biskupa. Uz crkvene dužnosti istakao se i na državnim funkcijama. Bio je kraljev tajnik i rizničar, te na diplomatskim pozicijama u Rimu i Mletačkoj Republici. Godine 1513. postao je i Hrvatsko-dalmatinsko-slavonski ban. Istaknuo se u borbi protiv Mlečana i Osmanlija, a vojni put na kraju ga je stajao i života, jer je unatoč ostvarenoj pobjedi protiv Osmanlija 1520. godine kod Vražjeg vrtla tragično okončao svoj život⁵⁸.

Uz mnoge druge dokumente u DAV-u, u zbirci arhiva obitelji Bedeković pod brojem 215 se nalazi i dokument datiran na 29. svibnja 1516. godine na kraju kojeg se nalazi osmerokutni pečat s grbom Petra Berislavića.

Opis grba: Okomito razdijeljen štit. Na desnom dijelu štita nalaze se tri kose grede. U lijevom dijelu štita nalaze se dva ukrštena mača iznad kojih se nalazi cvijet (ljiljan?). Iznad štita nalazi se biskupska mitra.

59

⁵⁷ Berislavić, Petar. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 15. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7094>>.

⁵⁸ Isto.

⁵⁹ Hrelja, 2015, 7..

Zbog stanja u kojem se nalazi pečat s grbom teško je definirati koji se cvijet nalazi na samom grbu. U katalogu izložbe gdje je sam grb bio izložen naveden je ljiljan. Mišljenja sam da bi to mogao biti ljiljan uzmemo li u obzir podrijetlo Berislavića koji su na prostor današnje Republike Hrvatske, točnije u Slavoniju stigli bježeći pred Osmanlijama iz Bosne i Hercegovine⁶⁰. Uzimajući u obzir da je ljiljan čest motiv na prostoru Bosne i Hercegovine možemo pretpostaviti da se nalazi na ovom grbu Petra Berislavića, no to ne možemo sa sigurnošću tvrditi.

OBITELJ BOGATHY

Bogathy su vlastelinska obitelj koju Strohal spominje u razdoblju 16. i 17. stoljeća.⁶¹ Žigmund i Stjepan Bogathy zajedno sa svojim sinovima plemstvo i grb primili su 1643. godine. Gabrijel Bogathy bio je podžupan Varaždinske županije 1648. godine.⁶²

Opis grba: Boje na grbu nisu poznate. U štitu uspravno stoji grifon okrenut u desno i u ispruženoj desnoj šapi drži nepoznatu biljku s tri cvijeta. Iznad grba nalazi se kaciga s ukrasom na kojoj se ponavlja motiv grifona ali bez cvijeta.

63

⁶⁰ <https://www.geni.com/projects/House-of-Berislavi%C4%87-Berislavi%C4%87i-Berisl%C3%B3/6596>, 15.1.2021.

⁶¹ Strohal, 1932, 165.

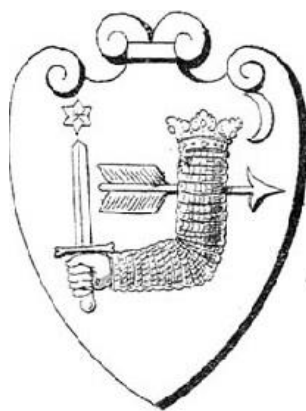
⁶² <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/ballogh-E477/> - 20.8.2022.

⁶³ Isto.

OBITELJ BOTH DE BAYNA

Both de Bayna plemićka je obitelj iz Ugarske, koja se spominje već u XIV. stoljeću. Najistaknutiji član obitelji bio je Andrija Both de Bayna, koji je zajedno s Emerikom Derenčinom bio ban 1493. godine. Obitelj je u muškoj lozi izumrla u prvoj polovici XVI. stoljeća.⁶⁴ Elizabeta Both de Bayna bila je udana za Ivana Istvanffya te se njezin grb nalazi na nadgrobnom spomeniku u crkvi u Vinici.⁶⁵

Opis grba: U štitu se nalazi oklopljena savijena ruka probodena strijelom u nadlaktici, a u šaci drži mač. Iznad oštrice mača nalazi se zvijezda sa šest krakova, a gore lijevo polumjesec.

66

OBITELJ CELJSKI

Celjski su velikaška obitelj njemačkog podrijetla, koja se pojavljuje već u XII. stoljeću. Isprva se javljaju kao Savinjski, a potom i kao Žoveneški, a imali su posjede na području Savinjske doline i Kranjske. U XIII. stoljeću, ponajviše zahvaljujući ženidbenim vezama, počinju širiti svoj utjecaj i posjede, pa tako stječu mnoge posjede u Štajerskoj te grad Celje. Svoje posjede krajem XIV. stoljeća proširili su i na Varaždin, znatan dio Zagorja i Međimurje. Polagali su nasljedno pravo na položaj slavonskog bana, a kralj Žigmund im je 1435. dodijelio, a godinu kasnije i potvrdio titulu knezova Svetog Rimskog Carstva. Uske veze s kućom

⁶⁴ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2565>, 4.2.2022.

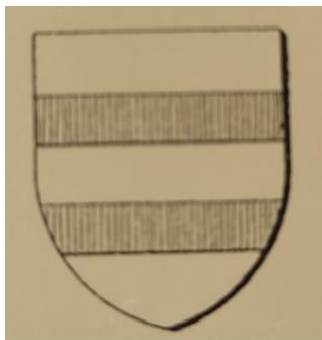
⁶⁵ Kukuljević Sakcinski, 1891, 309..

⁶⁶ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/both-de-bayna-E6FF/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTlIfU2lIYm1hY2hlc8xII19LCAicXVlcnkiOiAiQm90aCBkZSBCYXluYSJ9>, 4.2.2022.

Habsburgovaca omogućile su im da postanu jedna od najznačajnijih plemenitaških obitelji na našem području.⁶⁷

Celjski su svojim djelovanjem uvelike vezani i za prostor Varaždinske županije. Već 1400. godine utemeljili su Pavlinski samostan u Lepoglavi.⁶⁸ Njima u čast na crkvi se nalaze tri obiteljska grba. Kao što i Madelaine Kukec donosi u svom diplomskom radu, tu se pojavljuje jedna nejasnoća oko grba s gredama.⁶⁹ Naime, ovdje se nalazi grb sa dvije srebrne grede dok nam Bojničić donosi drugačiji opis gdje se na srebrnom štitu nalaze dvije crvene grede.⁷⁰ U nastavku uz opis donosim obje verzije grba.

Opis grba: Na srebrnom štitu nalaze se dvije crvene grede.

7172

⁶⁷ Celjski. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=11184>>.

⁶⁸ Szabo, 1919, 26..

⁶⁹ Kukec, 2013, 49.

⁷⁰ Bojničić, 1995, 29.

⁷¹ Bojničić, 1995, taf. 22.

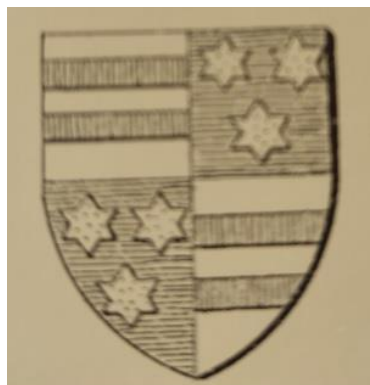
⁷² Kukec, 2013, 50.

Opis grba: U nakošenom plavom štitu nalaze se tri zlatne šesterokrake zvijezde. Iznad štita nalazi se kaciga s pijetlovim perom. Grb krasi i plavo-zlatni plašt.

73

Opis grba: Štit razdijeljen na četiri dijela. U prvom i četvrtom polju nalaze se na srebrnoj podlozi dvije crvene grede. U poljima dva i tri na plavoj podlozi nalaze tri šesterokrake zlatne zvijezde.

74

Ovo su tri osnovna grba obitelji Celjski. Bojničić nam donosi opise još nekoliko njih koji imaju istu osnovu ali se razlikuju u nakitu i ukrasima.

⁷³ Bojničić, 1995, taf.22.

⁷⁴ Bojničić, 1995, taf. 22.

OBITELJ CVETNIĆ

Obitelj Cvetnić (Czelenk „alias Czuetnich“) stara je plemićka obitelj varaždinskog kraja, kojoj je 13. kolovoza 1553. kralj Ferdinand I. podijelio plemstvo Kraljevine Slavonije.⁷⁵ Plemstvo je podijeljeno braći Tobiju, Ivanu, Blažu i Luki Czelenk „alias Czuetnich“, za koje se navodi da su građani Varaždina.⁷⁶ Osim ovih osnovnih stvari što o obitelji Cvetnić pišu Lončarić i Bojničić, nekih drugih podataka nemamo. Grbovnica obitelji Cvetnić čuva se u Slovačkoj u arhivu u gradu Leles (regija Košice).⁷⁷

Opis grba: Na plavom štitu iz vode se izdiže zlatni grifon koji u kljunu drži tri bijele ruže sa zelenim lišćem, a prednjim kandžama drži zlatnu strijelu sa crnim završetkom okrenutu prema dolje. Grifon se naslanja na rub obale u desnom dijelu štita koji je obojan u crveno. Iznad štita je okrunjena kaciga na kojoj se ponavlja motiv grifona s grba. Plašt je plavo-zlatni.

⁷⁵ Lončarić, 1996, 12.

⁷⁶ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/czelenk-aliter-czuetnich-cvetnic-E9C9/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTlIfu2llyM1hY2hlc8xIl19LCAicXVlcnkiOiAiY3plbGVuayBhbGl0ZXIgaY3p1ZXRuaWN0IGN2ZXRuaVx1MDEwNyJ9>, 1.02.2022.

⁷⁷ Isto.

⁷⁸ Isto.

OBITELJ CZINDERY DE NAGY-ATAD

Ne postoji mnogo podataka o ovoj plemićkoj obitelji. Bojničić navodi da spadaju u staro plemstvo, ali ne i koje godine im je isto podijeljeno. Navodi da je obitelj izumrla 1847. godine.⁷⁹ Dovodi ih se u vezu sa splitskom obitelji Cindro, iako za to nema konkretnih dokaza. Naime, može se pretpostaviti da bi mogli biti potomci jednog člana obitelji Cindro koji je još u XIII. stoljeću otišao u Ugarsku.⁸⁰ Ime obitelji u ispravama se pojavljuje tek sredinom XVII. stoljeća, no iz svega se može izvući zaključak da je postojala i djelovala i ranije.

U crkvi Svete Marije u Lepoglavi, u jednoj od kapela nalazi se drvena klupa ukrašena grbom obitelji Czindery de Nagy-Atad.⁸¹ Zanimljivo je da se motiv pelikana koji hrani mladunce, koji se nalazi na grbu ove obitelji pojavljuje i na grbu obitelji Batthyany koji je opisan ranije u ovome radu.

Opis grba: Štit razdijeljen okomito. U desnom polju na plavoj podlozi stoji muškarac obučen u crveno odijelo sa zlatnim remenom, na glavi nosi krznenu kapu⁸², a na nogama zlatne čizme. Muškarac u desnoj uzdignutoj ruci drži sablju, a u lijevoj spuštenoj odrubljenu glavu. Ispod muškarca nalazi se dio obojan zeleno (trava?). U lijevom dijelu na srebrnoj podlozi dno je obojano zeleno, a na njemu se nalazi gnijezdo u kojem je pelikan raširenih krila koji hrani tri mladunca. Iznad štita je kaciga s krunom iz koje se od pasa prema gore izdiže motiv istog muškarca kao i na štitu. Plašt je zlatno-plave i srebrno-crvene boje.

⁷⁹ Bojničić, 1995, 33.

⁸⁰ *Hrvatski biografski leksikon*, sv. II, 1989, 783.

⁸¹ Szabo, 1919, 41.

⁸² Bojničić, 1995, 33.

OBITELJ ČEŠKOVIĆ

Malo je podataka o ovoj plemićkoj obitelji. Znamo da muška linija obitelji izumire 1711. godine s Petrom i Pavlom Češkovićem, a čiji se nadgrobni spomenik nalazi u crkvi Svete Marije u Lepoglavi.⁸³ Podrijetlom iz ove plemićke obitelji je i ljetopisac i latinist Pavao Antun Češković, koji se školovao u Bologni a kasnije je bio i kanonik Zagrebačkog kaptola.⁸⁴ Kao što sam naveo ranije, u crkvi Svete Marije u Lepoglavi nalazi se nadgrobni spomenik koji je postavio Pavao svom bratu i roditeljima. Na spomeniku se nalazi obiteljski grb.

Opis grba: U štitu uspravno stoji lav kitnjastog repa s dva kraja okrenut u desno, s ispruženim šapama u kojima drži mač. Lijevom šapom drži dršku mača dok desnom drži oštricu. Iznad štita je okrunjena kaciga iz koje se izdižu raširena ptičja krila. Grb ima i plašt nepoznate boje.

85

86

⁸³ Bojničić, 1995, 28.

⁸⁴ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4019>, 28.01.2022.

⁸⁵ Bojničić, 1995, taf. 21

⁸⁶ Kukec, 2013, 55.

OBITELJ DRAŠKOVIĆ

Draškovići su jedna od najznačajnijih velikaških obitelji na području Hrvatske. Pretpostavka je da potječu iz plemena Kršelaca, premda V. Klaić smatra da potječu iz plemena Mogorovića.⁸⁷ Istu nam informaciju donosi i Bojničić⁸⁸, stoga smatram da je ova druga verzija mnogo vjerojatnija. Začetnik obitelji bio je Ivan koji je živio u prvoj polovici XIII. stoljeća, a istaknuo se u službi Andrije II. Arpadovića kao zapovjednik križarske vojske u pohodu na Damask.⁸⁹ Prvi pripadnik u obitelji koji je potvrđen u izvorima je Juraj. Njegov je sin Bartol sudjelovao na Cetinskom saboru 1526./1527. godine, gdje je zabilježeno da je zbog osmanskog pustošenja napustio obiteljske posjede s obje strane Velebita te se preselio u Pokuplje. Njegovi će sinovi Juraj II. i Gašpar utrti temelje bogatstvu i značaju obitelji. Gašparu i njegovom sinu Maksimilijan II. dodijelio je barunstvo, a 1569. godine dobivaju i svoj najznačajniji i najprepoznatljiviji posjed Trakošćan. Od tada se često nazivaju i Draškovići Trakošćanski. Uz Trakošćan dobili su još neke posjede u Varaždinskoj županiji. Od Gašpara potječu i ostali potomci obitelji Drašković, a njegovi sinovi Petar i Ivan II. dijele obitelj na dvije grane. Petrova grana naziva se Ljutomerska po njegovu sjedištu na posjedu Ljutomer, a njegov sin Gašpar zadnji je muški potomak te grane. Ivanova „grana“ naziva se i banska jer je osim njega dala još dva bana, Ivana III. i Ivana V. Godine 1631. podijeljen im je grofovski naslov, a mnogi članovi istaknuli su se u političkom, kulturnom i crkvenom djelovanju. Potomci obitelji danas žive u Austriji.⁹⁰

S obzirom na sve navedeno i značaj obitelji Drašković, njihova ostavština je veoma bogata. Dvorac Trakošćan kao sjedište obitelji čuva vrijednu heraldičku baštinu, te se na njemu nalazi nekolicina grbova obitelji Drašković. Na stražarnici dvorca nalazi se plemićki grb koji potječe iz 1592. godine⁹¹, dok se još dva plemićka grba nalaze u unutrašnjosti dvorca i služe kao dekoracija namještaju.⁹²

⁸⁷ Mandušić, 2020, 10. .

⁸⁸ Bojničić, 1995, 40.

⁸⁹ Isto

⁹⁰ Drašković. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 17. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=16185>>

⁹¹ Hojsak, 2004, 59.

⁹² Kukec, 2013, 69.

Opis grba: Na plavome štitu iz okrunjenog srebrenog trobrijega izdiže se okrunjeni grifon koji u desnici drži zlatnu kuglu. Na ukrasu kacige ponavlja se isti motiv okrunjenog grifona kao i na štitu. Plašt je plavo-zlatne boje.

Osim plemićkih grbova, na dva mjesta nalazimo i barunske grbove Draškovića. Jedan se nalazi na glavnom varaždinskom trgu, trgu kralja Tomislava, na palači Drašković⁹⁵. Drugi se nalazi na dvorcu Trakošćan, na sjevernoj kuli iznad ulaza u drugo vanjsko dvorište dvorca.⁹⁶

Opis grba: Štit razdijeljen na četvrtine. U prvom i četvrtom polju na plavoj podlozi nalazi se okrunjeni zeleni trobrijeg iz kojeg se izdiže srebreni grifon držeći zlatnu kuglu u ispruženoj desnici. U prvom polju grifon je okrenut u lijevo, a u četvrtom u desno. U drugom i trećem polju na zlatnoj podlozi nalazi se zlatna kruna iznad koje je crni orao raširenih krila. Glava orla u drugom polju okrenuta je u lijevo, dok je u trećem polju okrenuta u desno. Iznad štita nalaze se tri okrunjene kacige. Iznad prve i treće ponavlja se motiv grifona, dok se iznad središnje pojavljuje motiv orla. Plašt s desne strane je plavo-srebrni, a s lijeve strane crno-zlatni.

Na grbu koji se nalazi na dvorcu Trakošćan sa svake se strane nalazi grifon koji šapama pridržava štit. Osim ovih grbova u Hrvatskom državnom arhivu, u zbirci grbovnica

⁹³ Bojničić, 1995, taf. 30.

⁹⁴ Kukec, 2013, 70.

⁹⁵ Ljubović, 2003, 99.

⁹⁶ Kukec, 2013, 73.

Armales (HR HDA 885), čuva se i grbovnica Gašpara Draškovića kojom je njemu i njegovim bratićima Ivanu III. i Nikoli I. car Ferdinand II. 1631. godine dodijelio grofovski naslov.⁹⁷

98

99

100

⁹⁷ Lončarić, 1996, 40.

⁹⁸ Bojničić, 1995, taf. 30.

⁹⁹ Kukec, 2013, 25.

¹⁰⁰ Kukec, 2013, 73.

OBITELJ DRUSKOCZY DE DRUSKOCZ

Vlastelinska obitelj varaždinskog i zagrebačkog kraja, koja se javlja krajem 15. stoljeća. Stjepan Druskoczy je 1707. godine postao odlikovan i barunskim naslovom. Obitelj je pridjevak prezimenu dobila po naselju Druškovec¹⁰¹ koje se nalazi u blizini Maruševca u Varaždinskoj županiji.

Opis grba: Kvadrirani štit sa srcem štita. U prvom i četvrtom polju na crvenom se nalazi zmaj, na prvom polju okrenut u lijevo, a na četvrtom u desno. U drugom i trećem polju na plavom se nalazi zlatni lav sa sabljom. U drugom polju okrenut u desno, a u trećem u lijevo. U srcu štita na zlatnom se nalazi crni dvoglavi orao raširenih krila. Iznad štita nalaze se dvije kacige. Iznad prve ponavlja se motiv dvoglavog orla, a iznad druge zlatnog lava sa sabljom.

102

¹⁰¹ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/druskoczy-de-druskocz-EBD4/> - 20.8.2022.

¹⁰² Isto.

OBITELJ ERDÖDY

Erdödy su velikaška obitelj mađarskog podrijetla, a svoje posjede imali su diljem Ugarske, Slavonije i Hrvatske sjeverno od Kupe. Utemeljitelj obitelji je Franjo Bakolcz (Bakač) sa posjeda Erdöd u današnjoj Rumunjskoj.¹⁰³ Potomci Franje, Bakači, 1459. godine primili su ugarsko plemstvo te uzeli pridjevak „de Erdöd“. Prvi značajan član ove obitelji bio je Toma Bakač koji je obnašao dužnost ostragonskog biskupa, te je bio na poziciji državnog kancelara, što je bila jedna od najmoćnijih funkcija u Kraljevstvu.¹⁰⁴ Kralj Vladislav II. Jagelović 1493. godine darovao je Tomi mnoge posjede u Slavanskom kraljevstvu. Ovom darovnicom Toma je dobio posjede koji su ostali iza smrti Stjepana Čupora Moslavačkog, gdje je kralj Vladislav iskoristio svoje kraljevsko pravo da mu te posjede daruje, iako ih je Stjepan oporučno ostavio nekim samostanima i crkvama u Moslavini.¹⁰⁵ Sve posjede Toma je ostavio svojim nećacima, a među njima se izdvojio Petar I. kao najvažnija osoba u nastavku obiteljske loze. Petar se u ispravama spominje 1459. godine kada mu kralj Matija Korvin potvrđuje plemićka prava i grb.¹⁰⁶ Prezime obitelji u potpunosti se mijenja u Erdödy kada 1512. godine Petar I. dobiva barunat. Uz prezime Erdödy uzima i pridjevak „de Monyorókerék“ (područje današnjeg naselja Eberava, njemački Eberau u Gradišću).¹⁰⁷

Nakon provala Osmanlija, polovicom XVI. stoljeća počinju stradavati i posjedi obitelji Erdödy. U borbama protiv Osmanlija ističe se Petar II., koji 1557. godine dobiva i bansku čast, a 1565. godine dobiva grofovski naslov.¹⁰⁸ Dobivanjem grofovskog naslova dolazi i do prve promjene u grbu.¹⁰⁹ Do kraja XVII. stoljeća mnogi članovi obitelji istaknut će se u borbama protiv Osmanlija, a sve veći fokus stavit će i na sjecanje posjeda koji su udaljeni od najugroženijih prostora. Kasnije se ističe Toma II., Petrov sin, koji je također dobio bansku čast, a darovan mu je i Stari Grad u Varaždinu s posjedom te nasljedna čast župana Varaždinske županije. Stari Grad u Varaždinu kralj Rudolf založio je Tomi II. jer mu nije redovito i na

¹⁰³ Szabo, 2002, 147. .

¹⁰⁴ Erdödy. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18218>>

¹⁰⁵ Bedić 1992, 35.

¹⁰⁶ Erdödy. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18218>>

¹⁰⁷ Isto.

¹⁰⁸ Erdödy, Petar II.. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18221>>.

¹⁰⁹ Szabo, 2002, 151.

vrijeme slao novac za borbu protiv Osmanlija.¹¹⁰ Za vrijeme braće Tome II. i Petra III. obitelj se podijelila na dvije grane, ugarsku i hrvatsku. Tomini su potomci nastavili ugarsku granu, a Petrovi hrvatsku granu obitelji.¹¹¹ Obitelj je i u narednim godinama dala mnoge značajne figure na političkoj, vojnoj i gospodarskoj sceni našeg područja. Istaknuo bih još banove Žigmunda I. i Nikolu III., vojne kapetane Emerika I. i Krstu I. Utjecaj i značaj obitelji počeo je opadati u drugoj polovici XIX. stoljeća, a u narednim godina članovi obitelji su i odselili s hrvatskih prostora.¹¹²

Kako su bili jedna od najznačajnijih obitelji na cijelom hrvatskom prostoru, tako je njihov značaj bio veoma velik i na prostoru Varaždinske županije. Veoma tijesne veze imali su s obitelji Drašković, još jednom od najznačajnijih obitelji s prostora Varaždinske županije. Mnoge su ženidbene veze između ove dvije obitelji. Nikola I. Drašković bio je oženjen Elizabetom Erdödy, Nikola Erdödy bio je oženjen Ivanom Drašković, Vuk Erdödy bio je oženjen Barbarom Drašković, Pavao Drašković bio je oženjen Margitom Erdödy, Petar II. Drašković bio je oženjen Katarinom Erdödy. Juliana Drašković bila je udana prvo za Leopolda, a kasnije i za njegova brata Ladislava, Ivan IX. bio je u braku s Julijom Drašković, a Aleksandar Erdödy bio je oženjen Elizabetom Drašković.¹¹³ Zbog ovih veza heraldičku ostavštinu obitelji Erdödy nalazimo i u dvorcu Trakošćan, gdje se iznad vrata u blagovaonici nalazi grb Erdödyja. Osim u dvorcu Trakošćan grofovski grb obitelji Erdödy nalazimo i u varaždinskoj katedrali, iznad glavnog ulaza u Stari grad, na pročelju županijske zgrade u Varaždinu. U Gradskom muzeju Varaždin čuva se ploča s grbovima obitelji Erdödy i Ungand, a u crkvi Svete Marije u Lepoglavi na ulazu se također nalazi grb obitelji Erdödy.

Opis grba: Na dnu plavog štita nalazi se polovica zlatnog kotača iz kojeg se uzdiže jelen. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga iz koje se izdiže plavo krilo. Plašt je plavo-zelene boje.

¹¹⁰ Horvat, 1993, 119.

¹¹¹ Brajković, 1995, 74.

¹¹² Erdödy. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18218>>.

¹¹³ Hojsak, 2004, 577.

114

Opis grba: Kvadrirani štit sa srcem štita. U prvom polju na zlatnoj podlozi nalazi se okrunjeni raskriljeni crni orao. U drugom i trećem polju na plavoj podlozi nalaze se između dvije valovite srebrne grede dvije zlatne petokrake zvijezde. U četvrtom polju na zlatnoj podlozi nalazi se srebrni obrambeni zid s otvorenim vratima i nazupčenom kulom s dva prozora. U srcu štita na crvenoj podlozi nalazi se polovica zlatnog kotača iz kojeg se izdiže smeđi jelen. Nad štitom se nalaze tri okrunjene kacige. Nad prvom kacigom između crnog i crvenog pera uzdiže se viteški oklopljena ruka s mačem okrenuta u lijevo. Nad drugom kacigom nalazi se okrunjeni raskriljeni crni orao. Nad trećom kacigom nalazi se između plavog i crvenog pera viteški oklopljena ruka okrenuta udesno držeći crveno-zlatnu zastavu. Plaševi su crno-zlatni i plavo-crveni.

¹¹⁴ Bojničić, 1995, taf. 33.

115

116

117

118

¹¹⁵ Bojničić, 1995, taf.33.

¹¹⁶ Kukec, 2013, 28.

¹¹⁷ Kukec, 2013, 31.

¹¹⁸ Kukec, 2013, 29.

119

120

121

¹¹⁹ Kukec, 2013, 30.

¹²⁰ Kukec, 2013, 56.

¹²¹ Kukec, 2013, 75.

Esterhazy su ugarska velikaška obitelj iz plemena Salamon. Sjedište obitelji bilo je na posjedu Galanta u današnjoj Slovačkoj, a prema kojem su nosili i pridjevak „de Galanta“. Prvi ga je nosio Benedikt Esterhazy de Galanta, koji se spominje početkom XVI. stoljeća, a sama obitelj se prvi se put spominje na ispravama od sredine XIII. stoljeća. Tri glavne grane obitelji utemeljili su Nikola, Danijel i Pavao tijekom XVI. i početkom XVII. stoljeća.¹²² Barunski su naslov dobili 1584. godine, točno sto godina kasnije nagrađeni su i grofovskom titulom (1684. godina), dok je Pavao IV. Esterhazy 1687. godine dobio i kneževski naslov.¹²³ Mnogi su se članovi istaknuli u javnom djelovanju na hrvatskom prostoru. Neki od najistaknutijih su već spomenuti Pavao koji je bio ugarski palatin, a kasnije i knez. Njegov sin Nikola Antun bio je ostrogonski kanonik, a kasnije i kninski naslovni biskup. Josip (Pavlov nećak) bio je hrvatsko-slavonsko-dalmatinski ban. To je samo nekolicina koja je svoje funkcije obavljala do kraja XVII. stoljeća, a obitelj je ostala utjecajna i kasnije ponajviše zahvaljujući snažnim vezama s Habsburgovcima, na račun čega su dobili mnoge posjede.¹²⁴ Osim s Habsburgovcima snažne veze imali su i sa najznačajnijom obitelji varaždinskog kraja Draškovićima. Ivan Esterhazy bio je oženjen za Julijanu Drašković, pa je tako grb obitelji Esterhazy kao i mnogih drugih na račun toga završio u dvorcu Trakošćan. Grb se nalazi na nadvratniku na ulazu u jedan od salona.¹²⁵

Opis grba: U plavom štitu na zlatnoj kruni od lišća stoji zlatni okrunjeni grifon ispruženih ruku (prednjih nogu). U desnoj uzdignutoj kandži drži sablju sa zlatnom drškom, a u spuštеноj lijevoj šapi drži tri crvene ruže obrasle zelenim lišćem. Iznad štita je kaciga na kojoj se kao ukras ponavlja motiv sa štita, okrunjeni grifon sa sabljom i ružama. Plašt je plavo-zelene boje.

¹²² Esterházy. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18424>>.

¹²³ Bojničić, 1995, 45.

¹²⁴ Esterházy. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18424>>.

¹²⁵ Kukec, 2013, 76.

126

¹²⁶ Kukec, 2013, 76.

OBITELJ FEŠTETIĆ

Obitelj Feštetić plemićka je obitelj hrvatskog podrijetla, koja je svoje posjede imala u Turopolju. Postoje neke naznake da je obitelj zapravo podrijetlom iz Bosne i Hercegovine, te da im je Andrija II. 1213. godine dodijelio plemstvo, a ta se godina nalazi i na njihovom grbu. Prvi član obitelji koji se spominje u izvorima je Petar, čije ime se nalazi na jednom zapisniku iz sredine XVI. stoljeća, gdje se navodi da je iz mjesta Roženica.¹²⁷ Grb obitelji Feštetić nalazi se u Banjskim dvorima u Gornjem Ladanju.¹²⁸ Vlasnik Banjskih dvora bio je Samuel Feštetić.

Opis grba: U plavom štitu na dnu se nalazi zlatna kruna. Iznad krune stoje dva zlatna dvorepa lava okrenuti jedan prema drugome. Ispružene lijeve šape im se spajaju, dok u desnim drže mač. Iznad štita su tri okrunjene kacige. Na prvoj se nalaze četiri zastave, zelena, zelena s polumjesecom i zvijezdom, crvena i plava. Između prve i druge zastave nalazi se mač okrenut oštricom prema dolje. Na drugoj se nalazi droplja s kuglom u desnoj kandži. Na trećoj se od polovice tijela uzdiže jednorog. Plašt je plavo-zlatan.

anno 1213

129

¹²⁷ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5943>, Pristupljeno 4.2.2022.

¹²⁸ Suhić, 2005, 55.

¹²⁹

https://hr.wikipedia.org/wiki/Fe%C5%A1teti%C4%87i#/media/Datoteka:Grb_obitelji_Fe%C5%A1teti%C4%87.jpg. Pristupljeno 4.2.2022.

OBITELJ GERECI

Obitelj Gereci (Gereczy de Gerecz) plemićka je obitelj o kojoj nemamo mnogo podataka. Vrlo malo podataka donosi nam Bojničić koji piše da su stara plemićka obitelj varaždinskog kraja. Bartol Gereci sudjelovao je u obrani Sigeta, a 1588. godine bio je podkapetan Kaniže.¹³⁰ Sljedeći član ove obitelji o kojem imamo neki podatak, a koji je i razlog uvrštenja ove obitelji u rad, je Stjepan Gereci čiji se pečat nalazi na jednom dokumentu iz 1662. godine. Dokument se čuva u Državnom arhivu u Varaždinu, u fondu Obiteljski arhiv Bedeković.¹³¹

Opis grba: Štit obojan po pola. Donji dio crvene boje, gornji dio plave boje. Na dnu štita nalazi se zmaj na kojem stoji čovjek obučen u viteško odijelo. U desnoj ruci drži sablju, a u lijevoj odrubljenu tursku glavu. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga na kojoj su tri nojeva pera od kojih su dva na rubovima crvene, a srednje plave boje.

132

133

¹³⁰ Bojničić, 1995, 52.

¹³¹ Hrelja, 2015, 31.

¹³² Bojničić, 1995, taf. 38.

¹³³ Hrelja, 2015, 31.

OBITELJ GOTAL

Obitelj Gotal stara je hrvatska plemićka obitelj poznata već od 13. stoljeća kada se spominje njihov posjed Gotalovec. Posjed Gotalovec dodijeljen im je u 13. stoljeću, a u njihovom vlasništvu ostat će cijelo vrijeme do posljednjeg člana obitelji. Prvi član o kojem nešto znamo je Matija Gotal koji je 1426. godine radio u upravnom odjelu zagrebačke biskupije, a dvije godine istu je funkciju obavljao i u Wesprimu. Godine 1440. postao je vesprimski biskup, a na toj je dužnosti ostao dvije godine.¹³⁴ Adam i Nikola Gotal obavljali su funkciju zagrebačkog kanonika krajem XVII. Stoljeća, dok se jedan drugi Nikola spominje kao podban 1680. godine.¹³⁵ Gašpar Gotal obavljao je tijekom 1672. godine funkciju koprivničkog podkapetana, a pečat s njegovim grbom nalazi se na jednoj ispravi iz 1672. godine. Isprava se čuva u Državnom arhivu u Varaždinu, u fondu Obiteljski arhiv Bedeković. Postoje određene razlike između grba Gašpara Gotala na ranije spomenutoj ispravi i onoga koji nam donosi Bojničić. Budući da je grb na ispravi u lošem stanju teško je razaznati da li se ispod lavova nalaze krune i ruka s perom u šaci koji postoje u Bojničićevom opisu. Definitivna je razlika u ukrasu na kacigi gdje na grbu sa isprave lav drži mač, dok na grbu u Bojničićevom opisu drži zastavu. U nastavku donosim opis grba sa isprave i za usporedbu sliku Bojničićevog opisa.

¹³⁴ Bojničić, 1995, 55.

¹³⁵ Isto

Opis grba: U štitu stoje dva lava ispruženih šapa. Okrenuti su jedan prema drugome i zajednički drže trostruki križ. Iznad štita je okrunjena kaciga iznad koje je lav koji u ispruženim šapama drži mač.

136137

OBITELJ GUBAŠOCI

Gubašoci (Gubassoczy de Gubassevo) plemićka je obitelj s područja današnje Krapinsko-zagorske županije, čije je sjedište bilo u Gubaševu, mjestu nedaleko Zaboka. Obitelj je posjed Gubaševu posjedovala sve do XVIII. stoljeća kada izumiru posljednji članovi obitelji.¹³⁸ Najznačajniji članovi obitelji o kojima imamo podatke su Franjo i Ivan. Ivan je od 1668. do 1676. godine bio biskup u Pečuhu, od 1680. do 1685. godine biskup u Nitri, dok je 1686. godine bio kaločki nadbiskup. Također obnašao je i dužnost vrhovnog kancelara Kraljevstva od 1680. do 1686. godine.¹³⁹ Franjo Gubašoci bio je na poziciji plemićkog sudca Varaždinske županije 1654. godine.¹⁴⁰ Njegov grb nalazimo u fondu obitelji Bedeković koji se čuva u Državnom arhivu u Varaždinu, na pečatu isprave iz 1659. godine.¹⁴¹

Opis grba koji nalazimo u *Štit, kaciga, plašt* razlikuje se od onoga koji nam donosi Bojničić. Dok kod Bojničića u štitu nalazimo dva suprotstavljena lava¹⁴², u *Štit, kaciga, plašt* spominju se dva suprotstavljena konja.¹⁴³ Vidljivost likova na pečatu je prilično loša, a budući

¹³⁶ Bojničić, 1995, taf. 40.

¹³⁷ Hrelja, 2015, 27.

¹³⁸ Bojničić, 1995, 57.

¹³⁹ Isto.

¹⁴⁰ Isto.

¹⁴¹ Hrelja, 2015, 30.

¹⁴² Isto.

¹⁴³ Isto.

da autor donosi da se na ukrasu kacige nalazi lav kao što je to i kod Bojničića, a likovi na štitu i kacigi su veoma slični, smatram da je ispravniji opis da se u štitu nalaze dva lava. U niti jednom opisu ne opisuju se boje na grbu.

Opis grba: Na trobrijegu jedan nasuprot drugome stoje dva lava u raskoraku zajedno držeći zastavu. Iznad štita okrunjena kaciga na kojoj stoji dvorepi lav okrenut udesno sa sabljom u desnoj šapi.

144

145

¹⁴⁴ Bojničić, 1995, taf. 42.

¹⁴⁵ Hrelja, 2015, 30.

OBITELJ HORVAT ORŠIĆ SLAVETIĆ

Hrvatska plemićka obitelj Oršić potječe od plemićkih rodova Lapčana i Karinjana. Prvi se spominje 1420. godine Vlatko od Udrinića o kome ponovni zapis imamo iz 1449. godine, ali ovoga puta kao Orsych de Udrinich.¹⁴⁶ U drugoj polovici XV. stoljeća obitelj je preselila u općinu Gorica, gdje je stekla i neka okolna imanja. Godine 1484. potvrđeno im je vlasništvo nad posjedima Dol (na njemu podižu Oršić grad), Orehovac i Lipovac.¹⁴⁷ Marija Korvin darovao je Petru Horvatu Oršiću posjed Slavetić 1487. godine, koji je postao sjedište obitelji. Po posjedu Slavetić nastao je i dodatak uz prezime.¹⁴⁸ Obitelj je svoje posjede u Zagorju proširila i ženidbom Ivana Franje s Elizabetom Petričević.¹⁴⁹ Godine 1675. Ivanu Franji i Georgu Baltazaru dodjeljen je barunski naslov, a 1682. godine Ivan Franjo i njegov sin Antun Ignac primili su i grofovsku titulu.¹⁵⁰ Barunski i grofovski naslov primio je i Krsto II. koji je bio najznačajniji predstavnik obitelji u XVIII. stoljeću.¹⁵¹ Mnogi članovi ovako značajne obitelji obavljali su veliki broj državnih, vojnih i crkvenih funkcija.

Grb obitelji nalazimo na biskupskom dvoru u Varaždinu. Taj grb malo se razlikuje od onoga koji pronalazimo kod Bojničića. Na grbu u Varaždinu crni orao stoji na sablji koja se nalazi na kruni, dok u Boničićevom opisu crni orao stoji na oklopljenoj ruci, i nema krune.

Opis grba: Na savijenoj oklopljenoj ruci, koja u šaci drži sablju nalazi se crni orao okrenut udesno. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga na kojoj se ponavlja motiva orla na oklopljenoj ruci.

¹⁴⁶ Oršići. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 31. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=45600>>

¹⁴⁷ Isto.

¹⁴⁸ Bojničić, 1995, 135.

¹⁴⁹ Oršići. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 31. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=45600>>

¹⁵⁰ Bojničić, 1995, 135.

¹⁵¹ Oršići. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 31. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=45600>>

152

153

¹⁵² Bojničič, taf. 47.

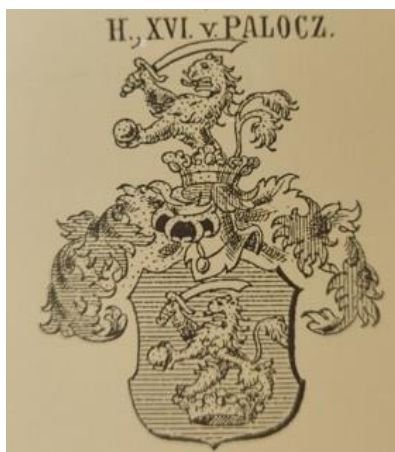
¹⁵³ Kukec, 32.

OBITELJ HORVAT PALOCZI

Horvat Palocz je stara hrvatska plemićka obitelj koja podrijetlo dijeli sa obitelji Horvat Stanisić. Obitelj se je doselila 1586. godine u Palocz u Ugarskoj, a od početka XVII. stoljeća uz prezime nose pridjevnik de Palocz.¹⁵⁴ Prvi koji je uz prezime dodao i pridjevnik de Palocz bio je Georg Horvat, za kojeg se navodi da je potomak Nikole Horvata Stanisića.¹⁵⁵ Također kao potvrda srodstva sa obitelji Horvat Stanisić je i Marko Horvat Stanisić, za kojeg se navodi da je krvi srodnik obitelji, ali da nisu direktni njegovi potomci.¹⁵⁶

Kao i grb obitelji Horvat Oršić Slavetić, i grb obitelji Horvat Paloczi nalazi se zgradi biskupskog dvora u Varaždinu. I ovdje uočavamo malu razliku između grba koji se nalazi u Varaždinu i onoga kojeg je opisao Bojničić. Naime na grbu u Varaždinu nema zlatne kulge u lijevoj ruci lava, dok ona u Bojničićevom opisu postoji. Razlika je i u štitu gdje je na grbu u Varaždinu okrunjena kaciga, dok kod Bojničića nalazimo samo krunu.

Opis grba: Štit obojan u plavo. Na zlatnoj kruni stoji zlatni dvorepi lav okrenut udesno. U desnoj šapi drži sablju zlatne drške, a u lijevoj šapi zlatnu kuglu. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga iz koje se izdiže isti dvorepi lav (od polovice tijela) kao i na štitu. Plašt je plavo-zeleni i crveno srebrni.

157158

¹⁵⁴ Duišin, 1938, 272.

¹⁵⁵ Bojničić, 1995, 67.

¹⁵⁶ Isto.

¹⁵⁷ Kukec, 2013, 34.

¹⁵⁸ Bojničić, 1995, taf. 48.

Istvanffy je ugarska plemićka obitelj iz mjesta Kisasszonyfalva, a prvi poznati član obitelji je Stjepan koji se spominje 1477. godine. Hrvatska grana obitelji potječe s majčine strane od Ivana Gyulaya, koji je bio posjednik Vinice u Varaždinskoj županiji. Po majčinom nasljedstvu Nikola Istvanffy naslijedio je imanje Vinica.¹⁵⁹ Nikola Istvanffy bio je i najznačajniji predstavnik obitelji. Bio je u službi Nikole Zrinskog u Sigetu. Maksimilijan II. ga zbog njegovog velikog poznavanja europskih jezika stavlja u diplomatsku službu, a na dvoru nastavlja raditi i za vrijeme Rudolfa II.¹⁶⁰ Umro je 1615. godine, a pokopan je u crkvi Svetog Marka u Vinici, gdje se na nadgrobnom spomeniku nalazi njegov grb.¹⁶¹

Opis grba: Štit okomito razdijeljen. Desno polje podijeljeno vodoravno na donje crveno i gornje zlatno, a u njemu se nalazi crni orao raširenih krila koji stoji na kruni. Lijevo je u plavom na sredini zlatni ljiljan. U gornjim kutovima desno srebrni polumjesec, a lijevo zlatna zvijezda sa šest krakova. Iznad štita kaciga na kojoj stoji crno otvoreno krilo s orlovim kandžama. Plašt je plavo-zlatan i crveno-srebrn.

162

¹⁵⁹ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/istvanffy-de-kisasszonyfalva-F342/?list=eyJmaWx0ZXJzJjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2llYm1hY2hlcl8xIl19LCAicXVlcnkioiAiSVNUVlx1MDBjMU5GRlkifQ>, Pristupljeno 4.2.2022.

¹⁶⁰ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=8469>, Pristupljeno 4.2.2022.

¹⁶¹ Kukuljević Sakcinski, 1891, 309.

¹⁶² <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/istvanffy-de-kisasszonyfalva-F342/?list=eyJmaWx0ZXJzJjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2llYm1hY2hlcl8xIl19LCAicXVlcnkioiAiSVNUVlx1MDBjMU5GRlkifQ>, Pristupljeno 4.2.2022.

OBITELJ KEGLEVIĆ

Keglevići su stara hrvatska plemićka obitelj potekla iz plemenitog roda Prkalja. Prvi se spominje Budislav u ispravi bana Mladina II. Bribirskog 1322. godine. Prema istaknutom članu Kegalu, inače Budislavovom unuku, obitelj mijenja prezime u Keglević, te se od 1412. godine izričito spominju samo kao Keglevići. Stjepanu je ban Nikola II. Gorjanski dao potvrdu plemstva, a isto je 1412. godine učinio i kralj Žigmung Luksemburški. Matija Korvin potvrdio je obitelji 1479. godine sve njene zemljišne posjede, a 1487. godine dodijelio je nove posjede Šimunu i njegovim sinovima Ivanu i Petru.¹⁶³ Za vrijeme Petra II. obitelj se seli u Zagorje, gdje dobivaju posjede Krapina, Kostel, Lobor i Bijelu Stijenu.¹⁶⁴ Za vezu a varaždinskim krajem najznačajnija je Elizabeta Keglević, koja je bila udana za Jurja Erdödyja. Iznimnim doprinosom Elizabete Keglević smatra se njena donacija kojom je izgrađena župna crkva Svete Marije Snježne u Belcu. Također jedna od najljepših vila u gradu Varaždinu u Nazorovoj ulici, koja je doduše trenutno u jako lošem stanju, nosi ime Keglević.

U Državnom arhivu u Varaždinu u fondu Obiteljski arhiv Bedeković, nalazi se isprava na kojoj je pečat sa grbom Elizabete Keglević.

Opis grba: Na plavom štitu dno obojano crveno i presječeno dvjema vodoravnim srebrenim gredama na kojima stoje dva uspravna okrunjena lava, okrenuta jedan prema drugome, zajedno držeći mač na vrhu kojeg se nalazi kruna. Iznad štita nalaze se tri okrunjene kacige. Iz prve i treće izdiže se lav okrenut prema središnjoj kacigi. Iz središnje kacige izdiže se turnirsko koplje na kojem je ovješena zastava, a šapama ga drže lavovi iz prve i treće krune. Plašt je plavo-zlatni, zlatno-srebrni i crveno-srebrni.

¹⁶³ Keglevići. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 31. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=31094>>.

¹⁶⁴Majnarić, Katušić, 2009, 228.

165

166

¹⁶⁵ Bojničić, 1995, taf. 60.

¹⁶⁶ Hrelja, 2015, 22.

OBITELJ KIŠ ŠALOCI

Kiš Šaloci staro je domicilno plemstvo s područja Varaždinske županije. Smatra se da su potomci sina Mihovila od Konjske i Jakova Malog, no nema dokaza o genealoškoj povezanosti. Prvi se u izvorima spominje Nikola Salloczy s nadimkom Kiš, 1551. i 1553. godine kao posjednik imanja u Zlatini. Njegov sin Petar imao je posjed u Pomperovcu kraj Budinščine, a s njim se obitelj dijeli na Kiš Šaloci i Kiš. Leopold I. Habsburgovac potvrdio im je 1659. godine posjede u Pomperovcu i Zlatini. Mnogi članovi obitelji obnašali su funkciju plemićkog sudca Varaždinske županije.¹⁶⁷

Na Trgu bana Jelačića u Varaždinu, na palači Nitzky nalazi se grb obitelji Kiš Šaulovec. Bojničić nam donosi tri različite verzije grba ove obitelji gdje se vidi da se grb postepeno nadograđivao i imao sve više detalja. Grb koji nalazimo u Varaždinu zadnja je verzija s najviše detalja, no s malim razlikama u odnosu na opis Bojničića, jer na grbu u Varaždinu nema četvrte zvijezde u drugom polju. Također u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, u zbirci grbovnica Armales (HR HDA 885) čuva se grbovnica Valentina Kiša, kojom je car Leopold dodijelio plemstvo Valentinu Kišu, njegovoj ženi Heleni te njihovoj djeci 1661. godine.¹⁶⁸

Opis grba: Štit podijeljen na četvrtine. Prvo i četvrto polje su crvene, a drugo i treće plave boje. Kroz prvo i drugo polje proteže se strijela koja leti udesno. U trećem polju nalaze se tri ukoso poredane zlatne zvijezde sa šest krakova. U četvrtom polju nalazi se ruka u oklopu okrenuta ulijevo držeći dvokraku crvenu zastavu koja se vijori kroz drugo i prvo polje ispod strijele. Na zastavi u drugom polju nalazi se zvijezda. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga nad kojom se nalazi ruka u oklopu držeći sablju na čiji je vrh nabodena turska glava. Plašt je crno-zlatni i crveno-srebrni.

169

170

¹⁶⁷ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=10426>, 31.1.2022.

¹⁶⁸ Lončarić, 1996, 40.

¹⁶⁹ Bojničić, 1995, taf 68.

¹⁷⁰ Kukec, 2013, 35.

OBITELJ KRAJŠIĆ

Na svom popisu vlastele Varaždinske županije u 16. i 17. stoljeću Strohal spominje i obitelj Krajšić.¹⁷¹ Plemstvo je dodijeljeno Grguru Pušiću alias Krajšić 20.6.1659. godine, a potvrđeno je i njegovom bratu i djeci.¹⁷² Interesantno je da je štit u grbovnici opisan kao plav dok je naslikan crven, pa se postavlja pitanje koji je ispravan.¹⁷³ Mišljenja sam da bi ispravno bilo kako je grb opisan u grbovnici pa ću stoga i u svome opisu navesti plavu kao boju štita.

Opis grba: Na plavom štitu na zelenoj podlozi stoji vuk okrenut u lijevo s turskom glavom u šapama. Iznad štita je kaciga s motivom vuka. Plašt je s lijeve strane plavo-zlatni, a s desne crveno-srebrni.

174

¹⁷¹ Strohal, 1932, 166

¹⁷² <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/kraissich-krajsic-F8C6/>. Pristupljeno 26.8.2022.

¹⁷³ Isto

¹⁷⁴ Isto

Kulmer je plemićka obitelj podrijetlom iz Koruške koja je na područje Hrvatske doselila u XVI. stoljeću. Prvi član obitelji koji se spominje na hrvatskim prostorima je kapetan Turnja, Ferdinand Ernst koji je kasnije bio i na funkciji žumberačkog kapetana. Njegov sin Ivan Josip dobio je i hrvatski indigenat (državljanstvo), a ženidbom sa Reginom Patačić stekao je i mnoge posjede poput Orehovice, Lepe Vesi i Brdovca.¹⁷⁵ Obitelj je većinu svojih posjeda imala na prostoru Sjeverne Hrvatske. Kao što sam već naveo da su svoje posjede širili ženidbenim vezama, valja naglasiti da su bili povezani i s obitelji Drašković. Franjica Kulmer bila je druga žena Janka Draškovića, a Klotilda Kulmer bila je udana za Franju III. Draškovića¹⁷⁶. Kao što je to i ranije bio slučaj zbog veza s obitelji Drašković, u dvorcu Trakošćan, nalazimo i grb obitelji Kulmer. Ni ovdje se grb ne podudara u potpunosti sa opisom koji nam donosi Bojničić. Razlika je u broju kaciga i njihovim ukrasima. Kod Bojničića se nalaze tri kacige s ukrasima, a na grbu u dvorcu Trakošćan nalazi se samo jedna okrunjena kaciga bez ukrasa.

Opis grba: Štit podijeljen na četvrtine sa srcem štita. Prvo i četvrto polje ukoso podijeljeno na srebreno i crveno, sa šesterokrakom zvijezdom čija se jedna polovica nalazi na srebrenom i obojana je u crveno, a druga se nalazi na crvenom i obojana je u srebreno. Drugo i treće polje obojano je u plavo i na njima se nalazi ruka u srebrenom oklopu koja u šaci drži sablju sa zlatnom drškom. Na oklopljenu ruku se spaja rašireno crveno krilo na kojem se nalazi zvijezda sa šest krakova. Srce štita podijeljeno je crnom kosom gredom, ispod obojano u crveno, a iznad u zlatno. Iznad štita nalaze se tri okrunjene kacige. Iznad prve kacige nalaze se dva raskriljena krila u bojama kao na srcu štita. Iznad druge nalazi se raskriljeni orao, a iznad treće kacige ponavlja se motiv sa štita, oklopljena ruka sa sabljom. Plašt je crveno srebrni.

¹⁷⁵ Kulmer. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 31. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34534>>.

¹⁷⁶ Hojsak, 2004.

177178

¹⁷⁷ Kukec, 2013, 77.

¹⁷⁸ Bojničić, 1995, taf. 70.

OBITELJ KUKULJEVIĆ SAKCINSKI

Kukuljević Sakcinski plemićka je obitelj podrijetlom s područja Imotskog. Obitelj je na prijelazu 16. u 17. stoljeće preselila na područje grada Senja.¹⁷⁹ Plemstvo im je dodijeljeno 27.10.1490. godine od strane kralja Vladislava II. Tada je obitelj još uvijek nosila prezime Sacci.¹⁸⁰ Ime i grb obitelji Sacci će u 17. stoljeću prijeći na obitelj Kukuljević koja će od tada svome prezimenu dodati pridjevak Sakcinski, te postati Kukuljević Sakcinski.¹⁸¹ U 17. stoljeću članovi obitelji se spominju kao članovi vojne posade u Senju, od kojih je najistaknutiji Luka, koji se spominje 1607. godine u jednoj molbi Uskoka Rudolfu II. Habsburgovcu, a poznat je i iz narodnih pjesama kao Luka Senjanin i Luka barjaktar. Obitelj je tijekom 17. stoljeća vezana uz područje grada Senja i njegove šire okolice, dok je zabilježeno da se krajem stoljeća dio obitelji seli na sjever, prvo u Međimurje a potom i u Varaždinsku županiju. Prvi članovi obitelji koji su vezani uz varaždinski kraj su Vuk (Vinko) i Ivan. Ivan je zabilježen kao donator oltara Blažene Djevice Marije kapucinskoj crkvi u Varaždinu, dok je Vuk obnašao dužnost varaždinskog arhiđakona 1702. godine.¹⁸² Obitelj je u godinama koje dolaze dala mnoge ugledne članove varaždinskog društva, koji su obnašali mnoge javne i crkvene dužnosti u Varaždinskoj županiji, a jedan od najznačajnijih koji je obilježio varaždinsku povijest 19. stoljeća je Ivan Kukuljević Sakcinski.

Grbovnica kojom je dodijeljeno plemstvo obitelji Sacci 1490. godine čuva se u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, u zbirci grbovnica Armales (HR HDA 885).

¹⁷⁹ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11086>. Pristupljeno 1.02.2022.

¹⁸⁰ Lončarić, 1996, 12.

¹⁸¹ Isto.

¹⁸² <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11086>. Pristupljeno 1.02.2022.

Opis grba: U plavom štitu na zelenom brijegu stoji zlatni grifon u raskoraku sa ispruženim šapama, držeći u desnoj mač sa zlatnom drškom. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga na kojoj se ponavlja motiv grifona s grba. Plašt je crno-zlatni i crveno-srebrni.

183

¹⁸³ Bojničić, 1995, taf. 70.

OBITELJ MARIĆ

Obitelj Marić staro je plemstvo varaždinskog kraja. Plemstvo su dobili 1671. godine, a dodijelio im ga je Leopold I. Plemstvo je dodijeljeno Matiji Mariću te njegovoj braći Franji i Juraju.¹⁸⁴ Obitelj je imala posjede u Pavlovcu kraj Pregrade i u Vratnom kraj Vinice. Matija je obnašao dužnost plemićkog sudca Varaždinske županije, a obitelji je plemstvo ponovno potvrđeno 1905. godine.¹⁸⁵

Grbovnica Matije Marića nalazi se u Državnom arhivu u Varaždinu, u zbirci isprava.¹⁸⁶

Opis grba: Štit obojan u crveno. Na štitu se na zelenom brdu nalazi se zlatna kruna na kojoj stoji bijela golubica držeći zlatni prsten u kljunu. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga na kojoj je crveno pero oko kojeg je lovorov vijenac s bobicama. Plašt je zlatno-plav i srebrno-crven.

187

¹⁸⁴ Bojničić, 1995, 111.

¹⁸⁵ Lončarić, 1996, 41.

¹⁸⁶ Isto.

¹⁸⁷ Bojničić, 1995, taf. 79.

OBITELJ MIKEFALWAY

Podataka o ovoj obitelji nemamo, ali grb Sidonije Mikefalway se pojavljuje na njezinom pečatu na jednoj ispravi grada Varaždina iz 1663. godine.¹⁸⁸ Boje na grbu nisu nam poznate. Također ovu obitelj spominje i Strohal na svom popisu velikaških obitelji.¹⁸⁹

Opis grba: Na štitu dvorepi lav okrenut u desno. U desnoj šapi drži sablju, a u lijevoj odsječenu tursku glavu. Iz kacige izrasta isti lav. Grb ima i plašt.

MIKEFALWAY.

190

OBITELJ MRAZOVIĆ

Mrazovići su staro donacijsko plemstvo Križevačke županije koja porijeklo i grb dijeli s obitelji Koritić. Obitelj potječe iz sela Mrazovec podno Kalnika, a plemstvo su dobili od Bele IV. 1250. godine.¹⁹¹ U nekoliko povelja s početka 17. stoljeća spominje se ime Ivana Mrazovića, a plemstvo je obitelji potvrđivano više puta.¹⁹² Najviše informacija posjedujemo o najpoznatijem članu obitelji Matiji koji je djelovao tijekom 19. stoljeća. Školovao se u

¹⁸⁸ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/mikefalway-FE97/>. Pristupljeno 26.8.2022.

¹⁸⁹ Strohal, 1932, 166.

¹⁹⁰ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/mikefalway-FE97/>. Pristupljeno 26.8.2022

¹⁹¹ Bojničić, 1995, 126.

¹⁹² Dobronić, 1998, 103.

Varaždinu, Bjelovaru i Križevcima, radio je kao prisežnik pri Banskom stolu, a 1881. godine izabran je za gradonačelnika Zagreba, te je pokretač je i lista Obzor.¹⁹³

Krasan uređen grb Marazovića nalazimo na Trgu kralja Tomislava u Varaždinu gdje je grb uklopljen u sunčani sat koji je izrađen 2010. godine. Također u Hrvatskom državnom arhivu nalazi se pečat Matije Mrazovića u fondu grbova obitelji Hrvatske i Slavonije (HR HDA 912).¹⁹⁴

Opis grba: Štit ukoso podijeljen srebrenim valovitim zrakama na dva dijela. Na desnom plavom dijelu nalazi se srebreni polumjesec i dvije zlatne zvijezde petokrake. Na lijevom crvenom dijelu nalazi se savijena srebrena ruka sa sabljom u šaci. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga na kojoj se nalazi savijena oklopljena ruka držeći sablju na koju je nabijena turska glava. Sa obje strane nalaze se otvorena crna krila. Plašt je crveno- srebrni i plavo-zlatni.

195

196

¹⁹³ Ambrušec, 2019, 79.

¹⁹⁴ Ambrušec, 2019, 80.

¹⁹⁵ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/mrazovic-i-de-mrazovec-et-brestovica-10062/?list=eyJmaWx0ZXJzljogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTlIfU2IIYm1hY2hlcl8xII19LCAicXVlcnkIOiAibXJhem92aVx1MDEwNyBpIGRIIG1yYXpvdmVjIGV0IGJyZXN0b3ZpY2EifQ.> Pristupljeno 1.2.2022.

¹⁹⁶ Kukec, 2013, 37.

OBITELJ MIKULČIĆ

Obitelj Mikulčić jedna je od obitelji koja se javlja na popisu velikaških obitelji Varaždinske županije¹⁹⁷, a imamo zapisan spomen na Andriju Mikulčića koji je obnašao dužnost podžupana Varaždinske županije 1661. godine.¹⁹⁸ Boje na grbu nisu nam poznate.

Opis grba: Na zemlji stoji čovjek u oklopu sa sabljom u desnoj ruci i zastavom u vodoravnom položaju u lijevoj ruci. Iz kacige izrasta čovjek sa štita. Grb ima i plašt.

MIKULCHICH (MIKULČIĆ) I.

199

¹⁹⁷ Strohal, 1932, 166.

¹⁹⁸ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/mikulchich-mikulcic-i-FEC7/>.

Pristupljeno 26.8.2022.

¹⁹⁹ Isto.

OBITELJ PATAČIĆ

Patačići su plemićka obitelj koja svoje porijeklo najvjerojatnije vuče iz Bosne, a na hrvatski su prostor došli povlačeći se pred Osmanlijama. Prvi poznati član na hrvatskom prostoru, Bartol, spominje se 1440. godine u Požeškoj županiji. U drugoj polovici 15. stoljeća Matija Korvin poklonio je grofoviju Zarand u Ugarskoj Bartolovom sinu Stjepanu, koji uzima pridjevak „de Zarand“. Stjepanov sin Nikola 1520. godine dolazi na hrvatski prostor, a 1536. godine ženidbom stječe posjed Zajezda u Varaždinskoj županiji, te uzima pridjevak „de Zajezda“. Godine 1562. potvrđeno mu je pravo na taj posjed, a 1608. godine dobiva i ponovnu potvrdu plemstva. Njegovi potomci ističu se kao časnici u carskoj vojsci, te sudjeluju u Tridesetogodišnjem ratu. Gospodarski i politički uspon tijekom 17. stoljeća obitelj ponajviše duguje Stjepanu II., koji je bio na mnogim važnim funkcijama, kao što je plemićki sudac Varaždinske županije, protonotar kraljevstva i druge.²⁰⁰ U 18. stoljeću, 1708. godine, Baltazar dobiva barunski naslov, dok 1735. godine Gabrijel, Aleksandar i Ludovik dobivaju grofosku titulu.²⁰¹

Grb obitelji Patačić nalazimo na nadgrobnom spomeniku Ladislava Patačića, u crkvi Svete Marije u Lepoglavi. Grb koji se nalazi na nadgrobnoj ploči u dva se detalja razlikuje od onoga kako ga opisuje Bojničić. Kod Bojničića u desnom polju žena stoji na kugli, dok je na nadgrobnom spomeniku prikazana na sidru. U lijevom polju kod Bojničića se nalazi samo krilo, dok se na spomeniku krilo nalazi iznad krune. Bojničić ne opisuje kacigu i ukrase koji se nalaze na grbu na nadgrobnom spomeniku. Grb Nikole Patačića nalazi se i na pečatu koji je otisnut na jednom dokumentu iz 1672. godine, a nalazi se u Hrvatskom državnom arhivu u Varaždinu, u fondu obiteljski arhiv Bedeković.

Opis grba: Štit razdijeljen po pola. U desnom polju na plavom nalazi se plava kugla na kojoj stoji gola žena sa uzdignutom ljevicom i spuštenom desnicom, držeći oko i iznad tijela crvenu maramu. U lijevom polju na zlatnom se nalazi sklopljeno crno krilo.

²⁰⁰ Patačić. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 2. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=46959>>.

²⁰¹ Brajković, 1995, 137.

202

203

204

²⁰² Bojničić, 1995, taf. 102.

²⁰³ Kukec, 2013, 57.

²⁰⁴ Hrelja, 2015, 24.

OBITELJ PETHO DE GERSE

Ugarska su plemićka obitelj koja potječe od roda Nadasd, a u Hrvatsku dolaze s Ivanom Korvinom.²⁰⁵ Prvi puta se spominju u 14. stoljeću, a grb im je dodijeljen 1507. godine od strane Vladislava II.²⁰⁶ Početkom 16. stoljeća dodijeljena su im dva grba, jedan kako je ranije navedeno 1507. godine, a jedan tri godine ranije. Zagonetan je prvi grb koji im je dodijeljen jer je preuzet od obitelji Kachy, a kako znamo da potječu od obitelji Nadasd od koje je preuzet grb koji su dobili 1507. godine, postavlja se pitanje kako je nastao prvi grb koji je obitelj dobila.²⁰⁷ Najistaknutiji članovi obitelji u Hrvatskoj su Nikola, magistar kraljevskih konjušnika, Ladislav koji je bio kapetan na Gornjoslavonskoj granici, te njegov sin Grgur, izaslanik kod nadvojvode Ferdinanda u Grazu.²⁰⁸ Kao što sam već naveo, kod grba obitelji Balagović, Judita Balagović de Japra bila je udana za Ivana Petho de Gersu, te se zajednički grb ovih obitelji nalazi u crkvi Svete Marije u Lepoglavi. Opis i sliku zajedničkog grba već sam donio ranije kod obitelji Balagović, a ovdje ću još donijeti opis osnovnog grba obitelji Petho de Gerse.

Opis grba: U plavom štitu na vodi između dva šaša nalazi se patka okrenuta udesno. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga na kojoj se nalazi patka. Plašt je plavo-srebrni

209

²⁰⁵ Szabo, 1919, 56.

²⁰⁶ Bojničić, 1995, 145.

²⁰⁷ Isto.

²⁰⁸ Pethó de Gerse. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 2. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=47876>>.

²⁰⁹ Bojničić, 1995, taf. 104.

OBITELJ PISAČIĆ

Ova obitelj većim je dijelom vezana uz susjednu Križevačku županiju, tj. današnju Koprivničko-križevačku županiju, točnije uz mjesto Hižanovec. U ovaj rad uvrštena je jer se grb Nikole Pisačića nalazi u Arhivu obitelji Bedeković koji se čuva u Državnom arhivu u Varaždinu. Zbog mjesta iz kojeg potječu često se navode i kao Piszachich de Hižanovec, a donaciju za posjed Hižanovec dobili su još 1563. godine, dok im je plemstvo podijelio Ferdinand II 27.9.1628. godine.²¹⁰ Plemička titula dodijeljena je Petru Pisačiću i njegovoj braći, a kasnije je potvrđena njegovu stricu Stjepanu. Početkom 17. stoljeća Petar je obnašao funkciju plemićkog sudca Križevačke županije, a kasnije se na toj funkciji pojavljuje i njegov brat Matija.²¹¹ Također kasnije se spominje još jedan Matija Pisačić kao zamjenik plemićkog sudca Križevačke županije, dok se još trojica navode kao zamjenici plemićkog sudca Zagrebačke županije, točnije Gašpar, Juraj i Nikola.²¹² Upravo se grb potonjeg Nikole, kao što je ranije navedeno, nalazi u arhivu obitelji Bedeković i zato je dio ovog rada. Važno je napomenuti da se ova obitelj odvaja u dvije grane, jedan dio obitelji seli u Hrvatsko zagorje, jer im je 1601. godine dodijeljen posjed Židovnjak kod Bedekovčine.²¹³

Opis grba: Štit obojan u plavo. Na štitu se nalazi zeleni trobrijeg na kojem bijela roda razdire svoja prsa. Iznad štita nalazi se kaciga iz koje se izdiže zlatni okrunjeni grifon. Grifon u desnoj kandži drži mač. Plašt je s desne strane crveno-zlatni, a s lijeve crveno-srebrni.

214

215

²¹⁰ Bojničić, 1995, 38.

²¹¹ Blagec, 2010, 242.

²¹² Isto.

²¹³ Atlagić, 1982, 53

²¹⁴ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/piszachich-pisacic-de-hizanovec-10548/?list=eyJmaWx0ZXJzljogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTlIfU2IiYm1hY2hlcl8xIl19LCAicXVlcnkIOiAicGlzemFjaGljaCBwaXNhXHUwMTBkaVx1MDEwNyBkZSBoaVx1MDE3ZWVub3ZlYyJ9>. Pristupljeno 4.2.2022.

²¹⁵ Hrelja, 2015, 23.

OBITELJ PUCZ

O obitelji Pucz nemamo gotovo nikakvih podataka. Kod Bojničića nalazimo podatak o Ivanu Puczu koji je bio podžupan Zagrebačke županije.²¹⁶ U obiteljskom arhivu Bedeković koji se čuva u Držanom arhivu u Varaždinu nalazimo ispravu na kojoj je pečat s grbom Ivana Pucza iz 1681. godine. U to vrijeme bio je podžupan Varaždinske županije.²¹⁷ Ne možemo utvrditi radi li se ovdje o istom Ivanu Puczu, jer je s grba na pečatu teško iščitati detalje. Teško je utvrditi koliko se grbovi podudaraju. Jasno je da se na oba grba nalazi ptica, dok se na grbu na pečatu ne vidi ukras na kacigi. Teško je uočiti ima li nešto osim kacige, no zbog sličnosti grba mišljenja sam da pripadaju istoj obitelji.

Opis grba: U štitu stoji droplja okrenuta udesno, držeći kuglu u desnoj nozi. Gore desno nalazi se zvijezda sa šest krakova, a gore lijevo nalazi se polumjesec. Iznad štita je okrunjena kaciga iz koje se između dva raširena krila izdiže lav sa sabljom u desnoj šapi.

218

219

²¹⁶ Bojničić, 1995, 152.

²¹⁷ Hrelja, 2015, 18.

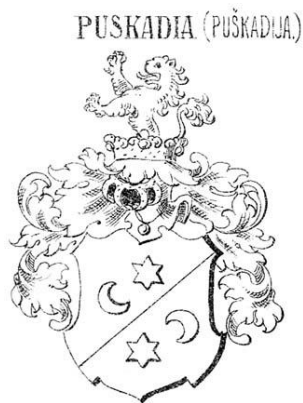
²¹⁸ Bojničić, 1995, taf. 110.

²¹⁹ Hrelja, 2015, 18.

OBITELJ PUŠKADIJA

Velikaška obitelj varaždinskog kraja koju na svom popisu navodi Strohal²²⁰, a poznat nam je grb Ivana Puškadije koji je obnašao dužnost sudca Varaždinske županije.²²¹

Opis grba: Štit razdijeljen ukoso. Na gornjem i na donjem dijelu nalaze se polumjesec i šesterokraka zvijezda. Iz kacige izrasta lav. Grb ima i plašt.

222

OBITELJ RAKOCZY

Obitelj Rakoczy poznata je ugarska velikaška obitelj koja se spominje od 13. stoljeća, s posjedima u Körtélyesu, Arácsu i Morvi. Svoje plemićko podrijetlo vuku od roda Bogath-Radvan. Prvi član obitelji koji se spominje samo pod imenom Rakoczy je Blaž, a spominje se 1334. godine.²²³ Obitelj je pretežito vezana za prostore današnje Mađarske i Rumunjske. Za hrvatski prostor važan je Franjo I. Rakoczy, erdeljski knez, koji je 1666. godine oženio hrvatsku

²²⁰ Strohal, 1932, 167.

²²¹ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatiien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/puskadia-puskadija-106A9/>. Pristupljeno 28.8.2022.

²²² Isto.

²²³ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-ungarn-magyarorszag-2/csaladok-29/rakoczy-i-v-rakocz-u-felso-vadasz-66AD/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2llYm1hY2hlc18xIlI19LCAicXVlcnkIiOiAicmFrb2N6eSAifQ>. Pristupljeno 2.2.2022.

plemkinju Jelenu Zrinski, kćer Petra Zrinskog. Sudjelovao je u Zrinsko-frankopanskoj uroti, no nakon što je Petar Zrinski zarobljen položio je oružje i tražio pomilovanje od cara.²²⁴

Na glavnom ulazu u varaždinski Stari grad, na ploči pored grba obitelji Erdödy nalazi se grb obitelji Rakoczy.²²⁵

Opis grba: Štit podijeljen vodoravno na dva dijela, dole plavo, a gore crveno. U plavom na zelenom trobrijegu nalazi se crni kotač sa šest krakova. U crvenom stojeći na kotaču nalazi se okrunjeni crni orao raširenih krila, okrenut udesno, sa sabljom u desnoj kandži. Iznad štita okrunjena kaciga na kojoj se ponavlja motiv orla s grba. Plašt je crveno-zlatni i zlatno-plavi.

226

227

²²⁴ Rákóczy, Ferenc I. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 2. 2. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51695>>

²²⁵ Szabo, 1920, 90.

²²⁶ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-ungarn-magyarorszag-2/csaladok-29/rakoczy-i-v-rakocz-u-felso-vadasz-66AD/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTlIfU2lYm1hY2hlc18xIl19LCAicXVlcnkIOiAicmFrb2N6eSAifQ.> Pristupljeno 2.2.2022.

²²⁷ Kukec, 2013, 42.

OBITELJ RATTKAY

Rattkay je plemićka obitelj ugarskog podrijetla, a potječu iz mjesta Rathka u Sjevernoj Ugarskoj, gdje se već oko 1400. godine spominju Benedikt de Rathka i njegovi sinovi. Na hrvatskom se prostoru prvi spominje Pavao I. kojem je Ivaniš Korvin darovao posjede Veliki Tabor i Jurketinec. Njegova braća i nasljednici Ladislav, kaštelan Višegrada, i Benedikt, upravitelj topuske opatije, stekli su nove posjede Klenovec i Mali Tabor. Pavao II., Ladislavov sin, bio je hrvatski podban 1538.-1539. godine, kasnije podžupan Varaždinske i Križevačke županije, a od 1539.-1555. godine i plemićki sudac Varaždinske županije. Njegovim je sinovima, Pavlu III. i Petru II., Ferdinand I. 1559. godine dodijelio barunski naslov, a Rudolf II. mu je 1578. godine potvrdio plemstvo i grb. Ženidbenim vezama bili su povezani s mnogim istaknutim plemićkim obiteljima hrvatskoga prostora poput obitelji Pallfy, Drašković, Keglević, Erdödy i Patačić.²²⁸ Udovica Žigmunda Rattkaya, Sofija, podigla je prvu kapelu do svetišta u crkvi Svete Marije u Lepoglavi nakon smrti svoga muža 1702. godine. Na nadgrobnom spomeniku nalazi se grb obitelji Rattkay.²²⁹

Opis grba: U plavom štitu nalazi se bunar na povlačenje sazidan bijelim ciglama, sa zlatnom kantom. Iznad štita je okrunjena kaciga na kojoj se između dva raširena crna krila nalazi zlatni lav s mačem u desnoj šapi. Plašt je zlatno-plavi.

230

231

²²⁸ Ratkaj. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 2. 2. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51935>>.

²²⁹ Szabo, 1919, 29.

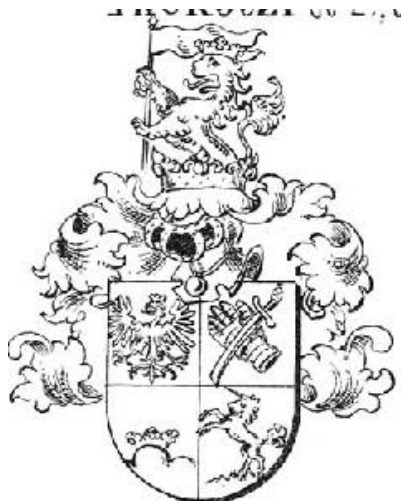
²³⁰ Bojničić, 1995, taf. 113.

²³¹ Kukec, 2013, 64.

OBITELJ THUROCZY (LUDBREŠKI)

Obitelj Thuroczy ugarskog je podrijetla i potječu iz mjesta Thurocz. Krajem 15. stoljeća iz Ugarske u Hrvatsku stiže Bernhard, koji je od 1502.-1510. godine bio podban i župan križevački i varaždinski. Njegov sin Ivan, koji je bio oženjen Suzanom Rattkay, također je bio podban 1562. godine, dok je njegov unuk Benedikt bio Hrvatsko-slavonsko-dalmatinski ban 1615.-1616. godine. S Benediktovim sinom Nikolom završava loza obitelji.²³² U crkvi Svetog Marka u Vinici pokopan je Benedikt Thuroczy, te se na nadgrobnom spomeniku nalazi njegov grb.²³³

Opis grba: Štit podijeljen na četvrtine. U prvom polju nalazi se okrunjeni orao raširenih krila. U drugom polju stoji željezna rukavica ukrštena sa sabljom. U trećem polju na trobrijegu stoji kruna. U četvrtom polju na kamenoj podlozi na dvije noge stoji jednorog. Iznad štita iz okrunjene kacige izdiže se okrunjeni lav koji u ispruženim šapama drži zastavu koja se vijori ulijevo. Štit ima plašt. Boje na grbu nisu iskazane.

234

²³² <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/thuroczy-von-ludbreg-10FC3/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTlIfU2llym1hY2hlc8xII19LCAicXVlenkiOiAidGh1clx1MDBmM2N6eSJ9>. Pristupljeno 4.2.2022.

²³³ Pelc, 2006, 75.

²³⁴ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/thuroczy-von-ludbreg-10FC3/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTlIfU2llym1hY2hlc8xII19LCAicXVlenkiOiAidGh1clx1MDBmM2N6eSJ9>. Pristupljeno 4.2.2022.

OBITELJ UNGAND

Obitelj Ungand stara je plemićka obitelj koja potječe iz Koruške.²³⁵ Međutim Bojničić nije posve siguran da obitelj potječe iz Koruške, te navodi da potječe iz istočne Franačke.²³⁶ Adam Ungand 1563. godine dobiva ugarski indigenat (državljanstvo) i ženi se Elizabetom Thurzo.²³⁷ Kako se Ferdinand I. našao u novčanim problemima, odlučio je založiti varaždinsku utvrdu Stari grad. Utvrda je založena za 5000 rajnskih forinti Ivanu Ungadu,²³⁸ koji je tada obnašao dužnost kraljevog savjetnika, kapetana Štajerske, te zapovjednika svih četa koje su u Ugarskoj i Hrvatskoj naslijedile kraljeve pokrajine.²³⁹ Ivan Ungand je bio u posjedu Starog grada sve do 1591. godine kada je kralj utvrdu založio Tomi Erdödyju za 7000 rajnskih forinti.²⁴⁰ Shodno tome i grb obitelji Ungand nalazi se na Varaždinskoj tvrđavi, dok se jedan grb čuva u Gradskom muzeju Varaždin, a sam muzej također se nalazi u Starom gradu. Grb sam već ranije spomenuo kod obitelji Erdödy, gdje se na kamenoj ploči nalaze grbovi obitelji Erdödy i Ungand.

Opis grba: Štit podijeljen na četvrtine. Prvo i četvrto polje obojano u crveno, a drugo i treće u plavo. U prvom polju nalazi se srebrni vuk u raskoraku ispruženih šapa. U drugom i trećem polju nalazi se troetažni zid sazidan od zlatnih cigli. U četvrtom polju nalaze se dva srebrna, prema van okrenuta psa povezana ogrlicama. Iznad štita nalaze se tri okrunjene kacige. Na prvoj se nalazi srebrni vuk u sjedećem položaju okrenut u lijevo. Na drugoj se nalaze u plavim i zlatnim, i u obrnutom redosljedu, podijeljeni otvorenim krilima jedan srebrni i jedan crveni rog. Na trećoj kruni jedan pored drugog sjede dva srebrna psa sa zlatnim ogrlicama. Plašt iza prve krune je crveno-srebrni, iza druge plavo-zlatni, a iza treće crveno-zlatni.

²³⁵ Brajković, 1995, 106.

²³⁶ Bojničić, 1995, 196.

²³⁷ Isto.

²³⁸ Horvat, 1993, 75.

²³⁹ Budak, 1994, 112.

²⁴⁰ Horvat, 1993, 119.

241

242

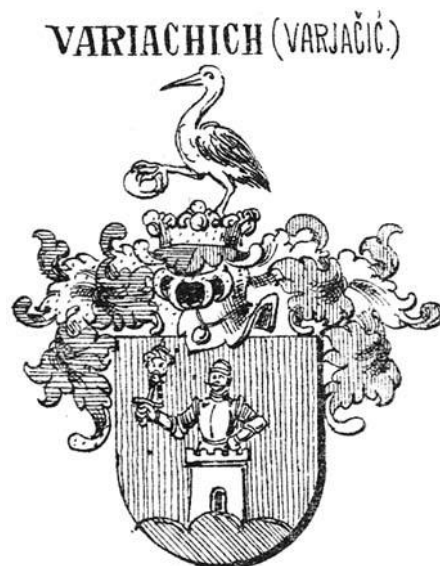
²⁴¹ Bojničić, 1995, taf. 143.

²⁴² Kukec, 2013, 44.

OBITELJ VARJAČIĆ

Obitelj Varjačić spominje se na popisu velikaški obitelji sa posjedima u Varaždinskoj županiji između 1550. i 1660. godine.²⁴³ Plemstvo im je dodijelio kralj Ferdinand III. 1639. godine.²⁴⁴ Iako je to moja pretpostavka na osnovu informacija koja sam prikupio nekim usmenim predajama, obitelj Varjačić imala je posjede oko naselja Lovrečan u Varaždinskoj županiji.

Opis grba: Štit obojan u crveno, a na njemu se na zelenom trobrijegu nalazi kamena kula iz koje izrasta čovjek u oklopu s lijevom rukom na boku, a u desnoj drži sablju na koju je nataknuta turska glava. Na kacigi stoji ždral sa kamenom u jednoj nozi. Plašt je zlatno-plavi i srebrno-crveni.

245

²⁴³ Strohal, 1932, 167.

²⁴⁴ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/variachich-varjadic-1117C/>.

Pristupljeno 29.8.2022.

²⁴⁵ Isto.

OBITELJ VRAGOVIĆ

Obitelj Vragović plemićka je obitelj sa središnjim posjedom u Maruševcu. Prezime Vragović došlo je od jednog člana obitelji, Ivana zvanog Erdwig, što znači vrag. Prvi put se spominju u 14. stoljeću kao iobagiones castri varaždinske tvrđave. Godine 1351. kralj Ludovik je Grgi Vragoviću, sinu Stjepana Maruševčkog, dodijelio plemstvo. Matija Korvin je 1458. godine Ivanu Vragoviću i njegovim sinovima potvrdio vlasništvo nad imanjima Križovljan, Virje i Selce. Godine 1466. grbovnica je dodijeljena Jurju i Urliku Vragoviću, sinovima Ivana Vragovića. Kristofor Vragović obnašao je mnoge dužnosti, kao što su dožupan Varaždinske županije, kraljevski vijećnik, član povjerenstva za ispitivanje spora između grada Varaždina i Tome Erdödyja.²⁴⁶ Grb obitelji Vragović nalazimo u istoj kapeli crkve Svete Marije u Lepoglavi, pokraj grba obitelji Patačić, jer je Barbara Vragović bila žena Ladislava Patačića, a ona je dovršila izgradnju te kapele nakon muževe smrti.²⁴⁷

Opis grba: U plavom štitu stoji crveni grifon koji u kandžama drži iščupano (s korijenom) stablo jabuke sa zelenim listovima i plodovima. U sredini krošnje je zlatna zvijezda sa šest krakova. Ispod drveta nalazi se prema dolje okrenuta zlatna svijetlost. Iznad štita na kacigi nalazi se crveno krilo na sredini kojeg je plava traka na kojoj se nalazi između dvije crvene ruže zlatna zvijezda sa šest krakova. Plašt je smeđe boje.

248

249

²⁴⁶ <https://www.archivesportaleurope.net/ead-display/-/ead/pl/aicode/HR-00000000696/type/fa/id/HR-DAV%C5%BD-1115>. Pristupljeno 2.2.2022.

²⁴⁷ Laszowski, 1903-4, 203.

²⁴⁸ Bojničić, 1995, taf. 147.

²⁴⁹ Kukec, 2013, 65.

OBITELJ ZAKMARDI

Jedna od najznačajnijih plemićkih obitelji podrijetlom iz Križevačke županije, svakako je obitelj Zakmardy de Diankovecz. Pridjevak uz prezime dobili su po svom posjedu Dijankovec, nedaleko od Križevaca.²⁵⁰ Najpoznatiji i najugledniji član ove obitelji je Ivan Zakmardi Dijankovečki. Ivan Zakmardi rođen je u Križevcima oko 1600. godine. Školovanje je započeo kod isusovaca u Zagrebu a nastavio ga u Olomucu gdje je 1625. godine završio filozofiju. Po povratku u Hrvatsku obnašao je mnoge značajne funkcije. Bio je odvjetnik pri Zagrebačkoj biskupiji, plemićki sudac Križevačke županije, bilježnik Varaždinske županije, vrhovni poreznik i blagajnik kraljevstva, a bio je i član komisije za vlaška pitanja. Jedan od poslova komisije bio je pregledati i popisati isprave, zakone i privilegije Hrvatskog kraljevstva Sve sakupljene isprave pohranjene su u Škrinju privilegija Kraljevstva (*Cista privilegiorum Regni*). Time su postavljeni temelji hrvatskom Zemaljskom arhivu. Godine 1644. na saboru u Varaždinu imenovan je protonotarom Hrvatskog kraljevstva, a biran je i kao zastupnik u Požunskom saboru. Od 1662. godine do smrti bio je podžupan Varaždinske županije. Godine 1666. dobio je barunsku titulu te je imenovan kraljevskim namjesnikom u sudskim poslovima. Preminuo je 25. travnja 1667. u Banskoj Bistrici.²⁵¹ U Hrvatskom državnom arhivu u Varaždinu, u fondu Obiteljski arhiv Bedeković, na ispravi iz 1666. godine nalazi se pečat s grbom Ivana Zakmardija Dijankovečkog.²⁵²

²⁵⁰ Ambrušec, 2019,118.

²⁵¹ Zakmardi, Ivan. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 15. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66757>>

²⁵² Hrelja, 2015, 33.

Opis grba: U plavom štitu stoji zlatni dvorepi lav okrenut udesno, držeći u ispruženoj desnoj šapi zlatni prsten. Iznad štita nalazi se okrunjena kaciga na kojoj se ponavlja motiv dvorepog lava s grba. Plašt je plavo-zlatni i crveno-srebrni.

253

254

²⁵³ Bojničić, 1995, taf. 149.

²⁵⁴ Hrelja, 2015, 33.

OSTALE PLEMIĆKE OBITELJI

Nakon što sam prikazao grbove plemićkih obitelji koje su iza sebe ostavile materijalnu heraldičku baštinu i čija su nam podrijetla i povijest u manjoj ili većoj mjeri poznata, te za nju postoje određeni podaci, u ovome bih dijelu predstavio još neke grbove osoba i obitelji koje nisu obuhvaćene čak niti u Bojničićevom *Der Adel*, niti u Zborniku plemstva Viktora Antuna Duišina. Za njih ne nalazimo podatke o tome kada su im dodijeljeni grbovi i plemstvo, niti znamo išta detaljnije o povijesti tih obitelji, a uklapaju se u vremensko-prostorni okvir ovoga rada. Grbovi koje ću predstaviti dio su fonda Obiteljski arhiv Bedeković koji se čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Varaždinu, a svi su redom grbovi s pečata na ispravama.

GRB IVANA BECHYJA

Ivan Bechy bio je plemićki sudac Županije zaladske, a isprava na kojoj se nalazi pečat s njegovim grbom je iz 1680. godine.²⁵⁵

Opis grba: Štit podijeljen na četvrtine. U prvom i četvrtom polju nalazi se lik sirene s uzdignutim rukama i savijenim ribljim repom. U drugom i trećem polju nalazi se konjanik okrenut prema sredini štita. Iznad štita je kaciga. Štit sa svake strane pridržava zmaj.

256

²⁵⁵ Hrelja, 2015, 19.

²⁵⁶ Isto.

GRB MIHAJLA DREŽENIĆA

Mihajlo Dreženić bio je plemićki sudac Varaždinske županije, a isprava na kojoj se nalazi pečat s njegovim grbom je iz 1679. godine.²⁵⁷

Opis grba: Štit razdijeljen na četvrtine. U prvom i četvrtom polju nalazi se lav sa sabljom okrenut udesno. U drugom i trećem polju snop žita. Iznad štita nalazi se kaciga iz koje se uzdiže ratnik.

258

GRB LADISLAA FALLUSYJA

Pečat s grbom Ladislava Falussyja nalazi se na ispravi iz 1672. godine. Nema podataka o funkciji koju je obavljao.²⁵⁹

Opis grba: Grb je u veoma lošem stanju, te se jedino može razaznati da je štit podijeljen na četvrtine dok se likovi koji se nalaze na štitu ne mogu prepoznati.

²⁵⁷ Hrelja, 2015, 21.

²⁵⁸ Isto.

²⁵⁹ Hrelja, 2015, 26.

260

GRB ANDRIJE HUZA

Andrija Huz bio je plemićki sudac Varaždinske županije, a pečat s njegovim grbom nalazi se na ispravi iz 1680. godine.²⁶¹

Opis grba: Na štitu se nalazi okrunjena ptica tijelom okrenutim udesno i glavom koja gleda lijevo. U desnoj nozi drži kuglu, a u kljunu ružu. Iznad štita nalazi se kaciga iznad koje se uzdiže lav u heraldičkom stavu držeći u šapama tri ruže. U gornjim uglovima se nalaze inicijali A.H.

262

²⁶⁰ Isto.

²⁶¹ Hrelja, 2015, 20.

²⁶² Isto.

GRB BALTAZARA KOLOMANDIJA

Baltazar Kolomandi bio je plemićki sudac Varaždinske županije, a pečat s njegovim grbom nalazi se na ispravi iz 1682. godine.²⁶³

Opis grba: U štitu se nalazi ptica koja hrani svoje mlade. Iznad štita nalazi se kaciga na kojoj stoji ptica raširenih krila. U uglovima se nalaze inicijali B.K. Motiv sa štita podsjeća na motiv koji se nalazi na grbu obitelji Batthyany.²⁶⁴

GRB NIKOLE MAČOVIĆA

Grb Nikole Mačovića nalazi se na istoj ispravi iz 1682. godine kao i grb Baltazara Kolomandija.²⁶⁶

Opis grba: U štitu lav okrenut udesno držeći u ispruženoj šapi mač. Ukras kacige u potpunosti je preuzet sa štita.

²⁶³ Hrelja, 2015, 13.

²⁶⁴ Pogledati stranicu 3-4.

²⁶⁵ Hrelja, 2015, 13.

²⁶⁶ Isto.

²⁶⁷ Hrelja, 2015, 14.

GRB MATIJE OSKOCZYJA

Grb Matije Oskoczyja nalazi se na istoj ispravi kao i prethodna dva grba.

Opis grba: U štitu se nalazi lav okrenut udesno. Iznad štita se nalazi kaciga. Pečat s grbom je u lošem stanju te se više od osnovnih stvari ne može raspoznati.

GRB JURJA ŠIMUNČIĆA

Juraj Šimunčić bio je plemićki sudac Varaždinske županije, a pečat s njegovim grbom nalazi se na ispravi iz 1681. godine.²⁶⁹

Opis grba: U štitu se nalazi ljudski lik držeći luk sa zapetom strijelom. Iznad štita je kaciga na kojoj stoji lik preuzet sa štita.

²⁶⁸Hrelja, 2015, 15.

²⁶⁹ Hrelja, 2015, 17.

GRB JURAJA TARODIJA

Grb Juraja Tarodija nalazi se na ispravi iz 1672. godine.²⁷¹

Opis grba: U sredini štita nalazi se stablo ispod kojeg je lav okrenut udesno. Pečat je u velikoj mjeri oštećen te je opis grba na njemu više pretpostavka nego stvarno stanje stvari zbog veoma loše vidljivosti.

GRB IVANA VUKŠIĆA

Grb Ivana Vukšića nalazi se na ispravi iz 1657. godine.²⁷³

Opis grba: Štit razdijeljen na četvrtine. U prvom i četvrtom polju ptica sa kuglom u kandži okrenuta prema sredini štita. U drugome i trećem polju lav okrenut udesno. Iznad štita je kaciga na kojoj se nalazi lav okrenut udesno.

²⁷⁰ Isto.

²⁷¹ Hrelja, 2015, 25.

²⁷² Isto.

²⁷³ Hrelja, 2015, 29.

274

ZAKLJUČAK

Iznimno povijesno bogatstvo varaždinskog kraja uvijek je budilo interes povjesničara za njegovim istraživanjem. Stoga povijest ovoga kraja i jest jedna od bolje pokrivenih u hrvatskoj historiografiji. Unatoč tome još uvijek postoje određene rupe u koje je potrebno popuniti novim istraživanjima. Sama heraldika ovog kraja nije sistematski obrađena, te ne postoje radovi u kojima je objedinjena ova tematika, bilo za određeni vremenski period ili za neko uže prostorno područje. Odličnim putem je krenula kolegica Madeleine Kukec sa svojim diplomskim radom, no nakon nje nitko se nije dotaknuo ove teme. Iako je povijest Varaždinske županije veoma dobro obrađena u hrvatskoj historiografiji, još uvijek je teško pronaći određene podatke, pogotovo za ovakvu vrstu rada gdje smo ograničeni vremenom i ostalim resursima.

Glavni problem ovog rada bio je pravilno smjestiti pojedine obitelji u zadani vremensko-prostorni okvir. Taj problem se očekivano javlja kod manje poznatih obitelji koje se spominju na određenom popisu, ali ne postoje vjerodostojni podaci o godini primanja plemićke titule i grba ili o točnim mjestima njihovih posjeda. Budući da su se granice županije mijenjale kroz povijest, a Varaždinska je županija zauzimala mnogo veći prostor, kada se spominje da je neka obitelj posjedovala posjede u Varaždinskoj županiji to se u današnjim granicama može odnositi na Varaždinsku, Krapinsko-zagorsku, Koprivničko-križevačku ili Zagrebačku županiju. Stoga smatram da je i ovih više od četrdeset obitelji i desetak pojedinaca obrađenih u ovome radu veoma zadovoljavajuće za ovu vrstu rada i svakako odlična polazišna točka za daljnja istraživanja. Ukoliko bude moguće ovaj rad bi se mogao proširiti na razdoblje

²⁷⁴ Isto.

nakon 17. stoljeća te napraviti kompletna heraldička baština Varaždinske županije, jer se nakon 17. stoljeća javljaju mnoge nove plemićke obitelji i ima mnogo prostora za daljnja istraživanja.

Kada govorimo o motivima koji se najčešće pojavljuju na grbovima možemo ih podijeliti u nekoliko skupina: životinjski motivi, motivi iz prirode, građevine, mitološka bića i ljudski oblici (ljudi ili dijelovi tijela). Ukupno se na obrađenim motivima pojavljuje 46 različitih motiva. Od životinjskih motiva svakako je najčešći lav koji se pojavljuje na 20 grbova obrađenih u ovom radu. Često se pojavljuju i motivi ptica, od kojih najčešće orao, a često se javljaju močvarne ptice poput droplje, rode, ždrala. Susrećemo i šumske životinje poput jelena ili vuka. Najčešći motivi iz prirode su trobrijeg, polumjesec i zvijezda (najčešće sa šest krakova). Od biljaka češće se javlja ljiljan, no često je teško prepoznati o kojoj se biljci radi ako nemamo originalan opis grba, a u tablici koju kasnije donosim u prilogu sve biljke su stavljene pod jedan motiv cvijeta. Građevine koje se javljaju među obrađenim grbovima su kule i bunar koji se javlja na grbu obitelji Ratkay. Među mitološkim bićima najčešća je pojava grifona, koji je kombinacija dva najčešće korištena životinjska motiva lava i orla. Mitološka bića koja se još pojavljuju su zmaj, jednorog i sirena. Često su korišteni i motivi običnih predmeta poput kotača, kugle, prstena, kruna i slično. Predmeti koji se još pojavljuju su i razna oružja. Najčešće se javljaju sablja i mač, a nešto rjeđe strijela. Zadnja skupina motiva koji se javljaju na grbovima su ljudski motivi, najčešće je to čovjek u oklopu s nekim oružjem (mač, sablja ili luk i strijela). Pojavljuju se i određeni dijelovi tijela, poput svinute ruke u oklopu koja najčešće drži sablju, dok je čest motiv i odsječena turska glava. Svaki od ovih motiva ima određeno značenje, te je plemstvo izborom određenog motiva željelo poslati neku poruku, bilo o tome kako su došli do plemstva ili možda istaknuti određene odlike koje krasi obitelj, ili bi oni željeli da se tako misli. Kao najčešći simbol javlja se lav. Lav je simbol hrabrosti, a kako je srednji vijek doba stalnih ratova, nameće se logično objašnjenje njegove česte pojave. Ovo također može objasniti i čestu pojavu oružja na grbovima. Budući da je plemstvo često predvodilo borbe protiv Osmanlija, za te su zasluge nagrađivani. Kod tih je obitelji česta pojava oružja i odrubljenih turskih glava na njihovim grbovima.

Cilj ovog rada bio je objediniti i sistematizirati heraldičku baštinu Varaždinske županije u današnjim granicama, od 13. do kraja 17. stoljeća, ali i postaviti temelje za daljnja istraživanja ove teme jer ona nisu iscrpljena i ostalo je još dosta posla kako bi heraldička baština ovog kraja ostala adekvatno dokumentirana.

PRILOZI

Tablica 1. Prikaz učestalosti pojavljivanja pojedinih motiva na obrađenim grbovima

Motiv	Broj pojavljivanja
lav	20
sablja	17
orao	10
trobrijeg	10
krila	9
zvijezda	9
mač	9
cvijet	8
grifon	8
savijena ruka	7
odrubljena glava	7
kruna	7
čovjek/ratnik	6
kugla	5
zastava	5
strijela	4
kotač	4
polumjesec	4
pero	3
zmaj	3
kula	3
ptica (vrsta neutvrđena)	3
pelikan	2
patka	2
jednorog	2
vuk	2
prsten	2
droplja	2
stablo	2
planina	1
trava	1
žena	1
jelen	1
bunae	1
križ	1
koplje	1
brdo	1
golubica	1
šaš	1

roda	1
rukavica	1
pas	1
ždral	1
sirena	1
konjank	1
žito	1

SAŽETAK

Tema ovog rada je heraldička baština Varaždinske županije u njezinim današnjim granicama. U radu je dan povijesni prikaz prostora koji se obrađuje, te sama povijest plemstva tog područja, obzirom da je taj sloj društva nerazdvojiv od proučavanja heraldike. Vremenski okvir koji je zadan u ovom radu je od 13. do kraja 17. stoljeća. Nakon što je dan povijesni kontekst u radu se prelazi na glavni dio, a to je analiza i opis grbova obitelji koje odgovaraju zadanim kriterijima rada. Provedeno istraživanje obuhvaća bogatu povijest Varaždinske županije i bogatstvo heraldičke ostavštine tog kraja.

Ključne riječi: Varaždinska županije, heraldika, grbovi, plemstvo

SUMMARY

The focus of the study is heraldic heritage of Varaždin County in its current peripheries. Since a fundamental component of the study of heraldry is the history of nobility, the study provides a historical overview of the Varaždin County area in both segments. The time period covered in the study is from the 13th through the end of the 17th century. The study is composed of the two main sections - historical context, and the analysis of the coats of the arms of noble families that meet the study's objectives. The extensive heraldic heritage of the region is incorporated into the study along with the rich history of Varaždin County.

Key words: Varaždin County, heraldry, coats of the arms, nobility

BIBLIOGRAFIJA

Literatura

Adamček, Josip. „Sukobi grada Varaždina i varaždinske vlastele u VI. i VII. stoljeću.“. U *Varaždinski zbornik - Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Varaždinu od 1. do 3. listopada 1981. godine povodom obilježavanja 800. godišnjice grada*. Varaždin: JAZU, 1983, 233-243.

Ambrušec, Ana-Marija. *Heraldička baština križevačko-kalničkog područja*. Zagreb : Meleagrina : Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo, 2019.

Atlagić, Marko. *Grbovi plemstva u Slavoniji 1700-1918*. Čakovec: Zrinski, 1982.

Bedić, Marko. *Moslavina od XII-XVI stoljeća. Zbornik Moslavine*. Br. II. Kutina: Muzej Moslavine Kutina.: 25-40.

Blagec, Ozren. „Bela IV. i kalničko plemstvo“. *Cris*. God. XII. Br. 1/2010, 234-244.

Bojničić, Ivan. *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, (edicija: *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch, IV. 13*), Nürnberg: Verlag von Bauer und Raspe, 1899. [druga izdanja – Neustadt an der Aisch: Bauer und Raspe, 1986; Zagreb: Golden marketnig, 1995].

Brajković, Vlasta. *Grbovi, grbovnice, rodoslovlja. Katalog zbirke grbova, grbovnica, rodoslovlja*. Zagreb: Hrvatski povijesni muzej (Katalog muzejskih zbirki 26), 1995.

Budak, Neven. *Gradovi Varaždinske županije u srednjem vijeku : (urbanizacija Varaždinske županije do kraja 16. stoljeća)*. Zagreb ; Koprivnica : Nakladna kuća "Dr.Feletar", 1994.

Buturac, Josip. „Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine“. *Starine*. Knjiga 59. Zagreb: JAZU, 1984, 43-110.

Duišin, Viktor Antun. *Heraldički zbornik. Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini*. Sv. I. (A-H). Zagreb: Vlastita naklada, 1938.

Dobronić, Lelja. *Kalnički plemenitaši*. Križevci: Matica hrvatska, 1998.

Galović, Tomislav, Filipović Emir O. Prilog bibliografiji radova o heraldici /s posebnim osvrtom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu/. *Arhivski vjesnik* (0570-9008) LI (2008); 161-226.

- Hojsak, Ivan.** *Rodoslovlje obitelji Drašković.* Varaždin: Tiva Tiskara, 2004.
- Horvat, Rudolf.** *Povijest grada Varaždina.* Varaždin: HAZU, 1993.
- Hrelja, Damir.** *Štit, kaciga, plašt : (heraldičko i sfragističko znakovlje iz fundusa DAVŽ-a).* Varaždin: Državni arhiv, 2015.
- Karbić, Marija.** *Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija.* Primjer obitelji Berislavića Grabarskih iz Slavonije“. *Povijesni prilozi.* Vol. 31. No. 31. Prosinac, 2006, 71-85.
- Kukec, Madeleine.** *Grbovi Varaždinske županije: Na primjeru grada Varaždina, grada Lepoglave i dvorca Trakošćan (povijesno muzeološki pristup),* (diplomski rad, Filozofski fakultet Zagreb, 2013.).
- Kukuljević Sakcinski, Ivan.** *Nadpisi sredovječni i novovjeki na crkvah, javnih i privatnih sgradah u Hrvatskoj i Slavoniji.* Zagreb: 1891.
- Lončarić, Magdalena.** *Plemstvo Županije varaždinske: portreti, grbovi, grbovnice, rodoslovlja = Der adel des komitats Varaždin: bildnisse, wappen, wappenbriefe, stammbaume.* Varaždin : Gradski muzej, 1996.
- Laszowski, Emilij.** *Povijesni podaci o obitelji Vragović Maruševačkih.* *Vjesnik Hrvatskog arheološkog društva.* 1903-4, 203-206.
- Ljubović, Enver.** *Grbovi plemstva Like, Gacke i Krbave.* Zagreb: Megrad, 2003.
- Majnarić, Ivan – Katušić, Maja.** 2009. „KEGLEVIĆI“. U *Hrvatski biografski leksikon.* Sv. VII. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 227-231.
- Mandušić, Iva.** *Povijest obitelji Drašković u 16. i prvoj polovici 17. stoljeća* (Ph.D. diss., Filozofski fakultet u Zagrebu, 2020.).
- Pelc, Milan.** „Ugarske kiparske radionice i renesansa u sjevernoj Hrvatskoj“. *Radovi instituta za povijest umjetnosti,* 2006, 67-80.
- Strohal, Rudolf.** *Varaždinska županija od g. 1550. – 1660.* Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1932.
- Suhić, Nevenka.** *Općina Cestica – monografija.* Varaždin: TIVA, 2005.
- Szabo, Agneza.** 2002. „Istaknuti članovi iz obitelji Erdödy s posebnim osvrtom na grad Kutinu“. U Pasarić, Dragutin (ur.) *Kutina: povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice.* Kutina: Matica hrvatska.: 147-171.

Szabo, Gjuro. *Spomenici kotara Ivanec.* Zagreb: Tisak kr. zemaljske tiskare, 1919.

Szabo, Gjuro. *Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji.* Zagreb: Matica hrvatska, 1920.

Zmajić, Bartol. *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksikologija. Rječnik heraldičkog nazivlja.* Zagreb: Golden marketing, 1996.

Zovko, Davor. *Obiteljski grb.* Zagreb: Laurana, 2009.

Novine:

Lončarić, Magdalena. „Županije varaždinska od 12. do 20. stoljeća“, *Varaždinske vijesti*, 7.7.1993.

Lončarić, Magdalena. „Županije varaždinska od 12. do 20. stoljeća“, *Varaždinske vijesti*, 14.7.1993.

Lončarić, Magdalena. „Županije varaždinska od 12. do 20. stoljeća“, *Varaždinske vijesti*, 7.7.1993.

Lončarić, Magdalena. „Županije varaždinska od 12. do 20. stoljeća“, *Varaždinske vijesti*, 21.7.1993.

Lončarić, Magdalena. „Županije varaždinska od 12. do 20. stoljeća“, *Varaždinske vijesti*, 28.7.1993.

Lončarić, Magdalena. „Županije varaždinska od 12. do 20. stoljeća“, *Varaždinske vijesti*, 4.8.1993.

Lončarić, Magdalena. „Županije varaždinska od 12. do 20. stoljeća“, *Varaždinske vijesti*, 11.8.1993.

WEB:

Balagović. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 2. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=5424>>.

Batthyány. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28. 1. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=6295>

Bedeković Komorski. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28. 1. 2022.

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=6556>.

Berislavić, Petar. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 15. 1. 2022.

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7094>.

Celjski. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28. 1. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=11184>.

Drašković. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 17. 1. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=16185>

Erdődy, Petar II.. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 1. 2022.

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18221>.

Esterházy. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18424>>.

Oršići. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 31. 1. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=45600>

Keglevići. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 31. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=31094>>.

Kulmer. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 31. 1. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34534>>.

Patačić. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 2. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=46959>>.

Pethó de Gerse. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 2. 2022.

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=47876>.

Ratkaj. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 2. 2. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51935>.

Zakmardi, Ivan. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 15. 1. 2022.

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66757>. Pristupljeno 15.1.2022.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/both-de-bayna-E6FF/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2lYm1hY2hlc18xIl19LCAicXVlcnkiOiAiQm90aCBkZSBCYXluYSJ9>. Pristupljeno 4.2.2022.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/istvanffy-de-kisasszonyfalva-F342/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2lYm1hY2hlc18xIl19LCAicXVlcnkiOiAiSVNUVlx1MDBjMU5GRlkifQ>. Pristupljeno 4.2.2022.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/istvanffy-de-kisasszonyfalva-F342/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2lYm1hY2hlc18xIl19LCAicXVlcnkiOiAiSVNUVlx1MDBjMU5GRlkifQ>. Pristupljeno 4.2.2022.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/czelenk-aliter-czuetnich-cvetnic-E9C9/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2lYm1hY2hlc18xIl19LCAicXVlcnkiOiAiY3plbGVuayBhbGl0ZXIgaY3p1ZXRuaWNoIGN2ZXRuaVx1MDEwNyJ9>. Pristupljeno 1.02.2022.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/mrazovic-i-de-mrazovec-et-brestovica-10062/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2lYm1hY2hlc18xIl19LCAic>

[XVlcnkiOiAibXJhem92aVx1MDEwNyBpIGRIIG1yYXpvdmVjIGV0IGJyZXN0b3ZpY2EifQ](https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/piszachich-pisacic-de-hizanovec-10548/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2llYm1hY2hlc18xII19LCAicXVlcnkiOiAicGlzemFjaGljaCBwaXNhXHUwMTBkaVx1MDEwNyBkZSBoaVx1MDE3ZWVub3ZlYyJ9). Pristupljeno 1.2.2022.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-ungarn-magyarország-2/csaladok-29/rakoczy-i-v-rakocz-u-felső-vadasz-66AD/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2llYm1hY2hlc18xII19LCAicXVlcnkiOiAicGlzemFjaGljaCBwaXNhXHUwMTBkaVx1MDEwNyBkZSBoaVx1MDE3ZWVub3ZlYyJ9> . Pristupljeno 5.2.2022.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-ungarn-magyarország-2/csaladok-29/rakoczy-i-v-rakocz-u-felső-vadasz-66AD/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2llYm1hY2hlc18xII19LCAicXVlcnkiOiAicmFrbd2N6eSAifQ>. Pristupljeno 2.2.2022.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch-1/der-adel-von-kroatien-und-slavonien-horvatorszag-es-szlavonia-E25A/csaladok-E277/thuroczy-von-ludbregh-10FC3/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfU2llYm1hY2hlc18xII19LCAicXVlcnkiOiAidGh1clx1MDBmM2N6eSJ9>. Pristupljeno 4.2.2022.

<https://www.geni.com/projects/House-of-Berislavi%C4%87-Berislavi%C4%87i-Beriszl%C3%B3/6596>. Pristupljeno 15.1.2021.

<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2565>. Pristupljeno 4.2.2022.

<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4019>. Pristupljeno 28.01.2022.

<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5943>. Pristupljeno 4.2.2022.

<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=8469>. Pristupljeno 4.2.2022.

<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=10426>. Pristupljeno 31.1.2022.

<https://www.archivesportaleurope.net/ead-display/-/ead/pl/aicode/HR-00000000696/type/fa/id/HR-DAV%C5%BD-1115>. Pristupljeno 2.2.2022.